

K O L E D A R

D R U Ź B E

S V E T E G A

M O H O R J A

1 9 4 3 · X X I · X X I I

Pregledni koledar za leto 1943

	Januar	Februar	Marec
N	— 3 10 17 24 31	— 7 14 21 28	— 7 14 21 28
P	— 4 11 18 25 —	1 8 15 22 —	1 8 15 22 29
T	— 5 12 19 26 —	2 9 16 23 —	2 9 16 23 30
S	— 6 13 20 27 —	3 10 17 24 —	3 10 17 24 31
Č	— 7 14 21 28 —	4 11 18 25 —	4 11 18 25 —
P	1 8 15 22 29 —	5 12 19 26 —	5 12 19 26 —
S	2 9 16 23 30 —	6 13 20 27 —	6 13 20 27 —
	April	Maj	Junij
N	— 4 11 18 25	— 2 9 16 23 30	— 6 13 20 27
P	— 5 12 19 26	— 3 10 17 24 31	— 7 14 21 28
T	— 6 13 20 27	— 4 11 18 25 —	1 8 15 22 29
S	— 7 14 21 28	— 5 12 19 26 —	2 9 16 23 30
Č	1 8 15 22 29	— 6 13 20 27 —	3 10 17 24 —
P	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28 —	4 11 18 25 —
S	3 10 17 24 —	1 8 15 22 29 —	5 12 19 26 —
	Julij	Avgust	September
N	— 4 11 18 25	1 8 15 22 29	— 5 12 19 26
P	— 5 12 19 26	2 9 16 23 30	— 6 13 20 27
T	— 6 13 20 27	3 10 17 24 31	— 7 14 21 28
S	— 7 14 21 28	4 11 18 25 —	1 8 15 22 29
Č	1 8 15 22 29	5 12 19 26 —	2 9 16 23 30
P	2 9 16 23 30	6 13 20 27 —	3 10 17 24 —
S	3 10 17 24 31	7 14 21 28 —	4 11 18 25 —
	Oktober	November	December
N	— 3 10 17 24 31	— 7 14 21 28	— 5 12 19 26
P	— 4 11 18 25 —	1 8 15 22 29	— 6 13 20 27
T	— 5 12 19 26 —	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28
S	— 6 13 20 27 —	3 10 17 24 —	1 8 15 22 29
Č	— 7 14 21 28 —	4 11 18 25 —	2 9 16 23 30
P	1 8 15 22 29 —	5 12 19 26 —	3 10 17 24 31
S	2 9 16 23 30 —	6 13 20 27 —	4 11 18 25 —

106. 22. v. v.

3

KOLEDAR
DRUŽBE SV. MOHORJA

ZA NAVADNO LETO

1943 - XXI - XXII

1852

IZDALA IN ZALOŽILA
DRUŽBA SV. MOHORJA V LJUBLJANI

Redna knjiga za ude Družbe sv. Mohorja

|| 1825/83

22470
78. 3. 1958

Zaglavja za mesece je narisal Stane Kregar
Natisnila Zadrúžna tiskarna v Ljubljani, predstavnik Maks Blejec

Kraljevska rodovina

Viktor Emanuel III.

Kralj in Cesar, rojen 11. nov. 1869, vlada od 29. julija 1900.

Helena

Kraljica in Cesarica, rojena kneginja Črnogorska 8. januarja 1873, poročena 24. oktobra 1896.

Kraljična Jolanda

rojena 1. 6. 1901, poročena z grofom Karlom Calvi di Bergolo.

Kraljična Mafalda

rojena 19. 11. 1902, poročena s princem Filipom Hesenskim.

Humbert

princ Piemontski, prestolonaslednik, rojen 15. septembra 1904, poročen z Marijo José Belgijsko.

Kraljična Ivana

rojena 13. 11. 1907, poročena z bolgarskim kraljem Borisom.

Kraljična Marija

rojena 26. decembra 1914.

Marija Pija

hči prestolonaslednika Humberta, rojena 24. septembra 1934.

Viktor Emanuel

sin prestolonaslednika Humberta, rojen 12. februarja 1937.

Državni in civilni prazniki

Državni prazniki: 9. maj, obletnica ustanovitve Imperija; prva nedelja v juniju, praznovanje Zedinjenja Italije in njene ustave; 28. oktober, obletnica pohoda na Rim; 4. november, obletnica Zmage.

Praznični dnevi z vsemi pravnimi učinki: vse nedelje; Novo leto; sv. Trije kralji (6. januar); sv. Jožef (19. marec); 21. april, ustanovitev Rima; 9. maj, obletnica ustanovitve Imperija; Vnebohod; sv. Rešnje Telo; sv. Peter in Pavel (29. junij); Vnebovzetje Marijino (15. avgust); 28. oktober, obletnica pohoda na Rim; Vsi sveti (1. november); 4. november, obletnica Zmage; Brezmadežno spočetje (8. december); Božič (25. december).

Dokler traja vojska, je odloženo praznovanje državnih praznikov, prazničnih dni in narodnih praznikov z vsemi pravnimi učinki, izvzemši: vse nedelje, Novo leto, sv. Trije kralji (6. januar), sv. Jožef (19. marec), Vnebohod, sv. Rešnje Telo, sv. Peter in Pavel (29. junij), Vnebovzetje Marijino (15. avgust), Vsi sveti (1. november), Brezmadežno spočetje (8. december) in Božič (25. december).

Navadno leto 1943-XXI-XXII

ima 365 dni ter se začne in konča s petkom.

Premakljivi prazniki

Sedemdesetnica 21. 2. — Pepelnica 11. 3. — Velika noč 25. 4. — Križev teden 31. 5., 1. in 2. 6. — Vnebohod 3. 6. — Binkošti 13. 6. — Sv. Trojica 20. 6. — Sv. Rešnje Telo 24. 6. — Srce Jezusovo 2. 7. — Angelska nedelja 5. 9. — Žegnanska nedelja 10. 10. — Misijonska nedelja 24. 10. — Kristus Kralj 31. 10. — Zahvalna nedelja 7. 11. — 1. adventna nedelja 28. 11.

Od božiča do pepelnice je 76 dni = 10 tednov in 6 dni. Nedelj v predpustu je 10, po binkoštih 23.

R a z p r t o tiskani prazniki: svečnica, Oznanjenje Marije Device, velikonočni ponedeljek, binkoštni ponedeljek, Rojstvo Marije Device, sveti štefan niso več cerkveno zapovedani prazniki.

Posti in zdržki

Dokler bo trajala vojska, uživajo vsi verniki ljubljanske škofije splošno olajšavo postne postave, tako da velja strogi post (zdržek od mesnih jedi in mesne juhe ter pritrgovanje v jedi) samo na pepelnico (11. marca) in na veliki petek (23. aprila). Vse druge postne dneve je dovoljeno večkrat na dan jesti ter uživati mesne jedi. Ta olajšava velja tudi za redovnike in redovnice. Vernikom se priporoča, da post nadomeste z drugimi dobrimi deli: s prostovoljnim premagovanjem, miloščino, z deli telesnega in duhovnega usmiljenja; zlasti naj molijo po namenu sv. očeta.

V našem Koledarju so postni dnevi še označeni. Dnevi zgolj zdržka (ne smemo uživati mesa in mesne juhe, a se smemo večkrat do sitega najjesti) imajo *. Dnevi zgolj posta (smemo uživati meso, a se smemo le enkrat do sitega najjesti) imajo †. Dnevi strogega posta (zdržka in pritrgovanja) imajo ††.

Astronomični letni časi

Pomlad se začne dne 21. marca ob 13. uri in 3 minute.

Poletje se začne dne 22. junija ob 8. uri 13 minut.

Jesen se začne dne 23. septembra ob 23. uri 12 minut.

Zima se začne dne 22. decembra ob 18. uri 30 minut.

Godovinsko število

Zlato število = 6	Rimska številka = 11
Epakta = XIV	Nedeljska črka = c
Sončni krog = 20	

Kvatre

Pomladne kvatre: 17., 19., 20. marca.
 Poletne kvatre: 16., 18., 19. junija.
 Jesenske kvatre: 15., 17., 18. septembra.
 Zimske kvatre: 15., 17., 18. decembra.

Nebesna znamenja

Pomlad			Jesen		
	bik	♈		tehtnica	♏
	oven	♉		škorpijon	♏
	dvojčka	♊		strelec	♐
Poletje			Zima		
	rak	♋		kozel	♑
	lev	♌		vodnar	♒
	devica	♍		ribi	♓

Znaki za mesečne spremembe:

Mlaj	☉	Ščip ali polna luna	☾
Prvi krajec	☾	Zadnji krajec	☉

V Koledarju je znak pridejan dnevu, ko se luna spremeni; nad njim je ura in minuta, ko se spremeni; spodaj pa vremenska napoved po Herschlovem ključu.

Mrki sonca in lune

Sonce bo mrknilo leta 1943 dvakrat: od 4. na 5. februar bo popolni sončni mrk, pri nas neviden; delni sončni mrk bo 1. avgusta, a pri nas neviden.

Luna bo mrknila leta 1943 dvakrat: 20. februarja bo delni lunin mrk, začetek ob 5. zjutraj, višek ob 6.38; in 15. avgusta drugi delni lunin mrk, začetek ob 19., višek ob 20.28. Oba bosta pri nas deloma vidna.

Vremenski ključ

Znameniti zvezdoslovec Friderik Viljem Herschel je doslej najboljše in obenem najpreprosteje pogodil vreme, ko je svojo vremensko napoved povezal s spremembami lune, ki vpliva na zemljo. Njegovo razpredelnico vremenskih napovedi je leta 1839 tudi dunajska Kmetijska družba sprejela za najboljši ključ. Poslej pa se ta ključ ponavlja vsako leto po vseh koledarjih; važno je le, da vemo, kdaj nastopi sprememba lune, pa po tej razpredelnici lahko sami določimo in navadno tudi pogodimo vreme.

Če se luna spremeni	bo poleti (15. 4. — 16. 10.)	pozimi (17. 10. — 14. 4.)
od 24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozahodnika
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severozahodniku, sneg ob vzhodniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter
od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 16. do 18.	lepo	lepo
od 18. do 22.	lepo ob severu ali zahodniku, dež ob jugu ali jugozahodniku	dež in sneg ob jugu ali zahodniku
od 22. do 24.	lepo	lepo

Ta ključ si na kratko lahko takole zapomnimo:

Vreme bo tem bolj zanesljivo lepo, čim bliže polnoči se spremeni luna, tem bolj gotovo pa bo grdo, čim bliže poldneva se spremeni luna.

Že stari Rimljani in naši predniki pa so imeli še neko pravilo o luninem vplivu na vreme, ki se glasi:

Prvi in drugi dan po mlaju ne pomenita nič, tretji in četrti dan malo, kar pa peti dan pravi, za vso luno vreme postavi. Torej: stota ura odloči!

Večni koledar

Slomšek je umrl 24. 9. 1862. Kateri dan v tednu je bil to? V razpredelnici 1a) poiščimo leto (62), pod 1b) pa stoletje (18). Na križišču stoletja in leta dobimo številko 4. To številko poiščemo v razpredelnici 2. v prvi navpični vrsti, prav tam pa najdemo tudi mesec Slomškove smrti (9). Na križišču številke 4 in septembra dobimo številko 2. To številko poiščemo v razpredelnici 3. v prvi navpični vrsti, prav tam pa najdemo tudi dan Slomškove smrti (24). Na križišču številke 2 in datuma smrti dobimo črko Č, ki pomeni četrtek. — Pri prestopnih letih vzamemo za datume v januarju in februarju prejšnji dan, kot ga dobimo po razpredelnicah. Prestopna leta so deljiva s 4, prestopna stoletja pa s 400. — V razpredelnici 3. so dnevi v tednu zaznamovani s črkami (N = nedelja).

Razpredelnica 1a)						
Leta						
00	01	02	03	—	04	05
06	07	—	08	09	10	11
—	12	13	14	15	—	16
17	18	19	—	20	21	22
23	—	24	25	26	27	—
28	29	30	31	—	32	33
34	35	—	36	37	38	39
—	40	41	42	43	—	44
45	46	47	—	48	49	50
51	—	52	53	54	55	—
56	57	58	59	—	60	61
62	63	—	64	65	66	67
—	68	69	70	71	—	72
73	74	75	—	76	77	78
79	—	80	81	82	83	—
84	85	86	87	—	88	89
90	91	—	92	93	94	95
—	96	97	98	99	—	—

1 b) Stoletja																	
Julijanska						Gregorijanska											
6	0	1	2	3	4	5	0	7	14	} Do 4. oktobra 1582	} Od 15. okt. 1582	—	17	21	25		
5	6	0	1	2	3	4	1	8	15			—	—	—	—		
4	5	6	0	1	2	3	2	9	—			—	—	18	22	26	
3	4	5	6	0	1	2	3	10	—			—	—	—	—	—	
2	3	4	5	6	0	1	4	11	—			—	—	15	19	23	27
1	2	3	4	5	6	0	5	12	—			—	—	16	20	24	28
0	1	2	3	4	5	6	6	13	—	—	—	—	—	—	—		

Razpredelnica 2							
Meseci	5	8	2	6	9	4	1
			3		12	7	10
	11						
1	2	3	4	5	6	0	1
2	3	4	5	6	0	1	2
3	4	5	6	0	1	2	3
4	5	6	0	1	2	3	4
5	6	0	1	2	3	4	5
6	0	1	2	3	4	5	6
0	1	2	3	4	5	6	0

Razpredelnica 3							
Dnevi	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31	—	—	—	—
1	N	P	T	S	Č	P	S
2	P	T	S	Č	P	S	N
3	T	S	Č	P	S	N	P
4	S	Č	P	S	N	P	T
5	Č	P	S	N	P	T	S
6	P	S	N	P	T	S	Č
0	S	N	P	T	S	Č	P

PROSINEC — JANUAR

- 1 P NOVO LETO. OBREZOV. GOSPODOVO IHS
- 2 S Osmina štefana; Makárij Aleksan., opat
- 3 N PO NOVEM LETU, IME JEZUSOVO
(Detetu dajo ime Jezus. Lk 2.) Genovefa
- 4 P Osmina nedolžnih otrok; Angela Folinj.
- 5 T Vigilija Razglašenja; Telésfor, papež, muč. 13-57
- 6 S RAZGLAŠ. GOSP. SV. TRIJE KRALJI ●
- 7 Č Luciján, mučenec; Julijan, mučenec; Knut sneg
- 8 P * Severin, opat; Teofil, mučenec; Erhard
- 9 S Julijan in Bazilisa, mučenca; Peter, škof
- 10 N 1. PO RAZGL., SV. DRUŽINA; Agaton
(Dvanajstletni Jezus v templju. Lk 2.)
- 11 P Higín, papež; Pavlin Oglejski, šk.; Teodozij
- 12 T Alfred, opat; Tatijana, mučen.; Arkadij 8-48
- 13 S Osmina Razgl.; Veronika Milanska, dev. ●
- 14 Č Hilárij, cerkveni učenik; Feliks Nolanski sneg
- 15 P * Pavel, prvi puščavnik; Maver, op.; Mihej
- 16 S Márcél, papež; Berárd in tov., mučenci

ZAPISKI ZA JANUAR

Če v prosincu ni snega, ga mali traven da.

PROSINEC — JANUAR

- 17 N 2. PO RAZGL.; Anton, puščav.; Marijan
(O ženitnini v Kani Galilejski. Jan 2.)
- 18 P Sv. Petra stol v Rimu; Priska, devica
- 19 T Marij in tovariši, mučenci; Knut, kralj
- 20 S Fabijan in Sebastijan, mučenca; Evtimij 11·48
- 21 Č Neža, devica, mučenica; Fruktuóz, muč. ☉
- 22 P * Vincencij in Anastázij, mučenca; Viktor mrzlo
- 23 S Rajmund, spoznav.; Zaroka Dev. Marije
- 24 N 3. PO RAZGLAŠ.; Timotej, škof; Evgenij
(Jezus ozdravi stotnikovega hlapca. Mt 8.)
- 25 P Spreobrnjenje Pavla; Ananija, mučenec
- 26 T Pólikarp, škof, mučenec; Pavla, vdova
- 27 S Janez Zlatousti, cerkveni učenik; Julijan
- 28 Č Peter Nolasko, spoznav.; Prikazen Neže 9·13
- 29 P * Frančišek Saleški, škof, cerkveni učenik ☾
- 30 S Martina, devica, mučen.; Hiacinta, devica dež
- 31 N 4. PO RAZGL.; Janez Bosko; Marcéla, vd.
(O viharju na morju. Mt 8, 23—27.)

ZAPISKI ZA JANUAR

Če Vinka (22.) sonce peče, v sode vino teče.

S V E Č A N — F E B R U A R

- 1 P Ignacij (Ognjeslav), škof, muč.; Pavel, šk.
- 2 T Svečnica, Darovanje Gospodovo Sveča!
- 3 S Blaž, škof, mučenec; Oskar, škof; Celerin
- 4 Č Andrej Korsini, škof; Janez de Britto 0-29
- 5 P * Agata, devica, mučenica; Albuin, škof ●
- 6 S Tit, šk.; Doróteja, dev., muč.; Amand, šk. mrzlo
- 7 N 5. PO RAZGLAŠENJU GOSPODOVEM
Romuald, op.; Julijana, vd.; Teodor, muč.
(Prilika o pšenici in ljuljki. Mt 13, 24—30.)
- 8 P Janez Matajski, spoznav.; Juvencij, škof
- 9 T Círil Aleksand.; cerkv. uč.; Apolonija, dev.
- 10 S Sholástika, devica; Sotéra, devica, mučen.
- 11 Č Lurška Mati božja; Adolf, škof; Saturnin 1-40
- 12 P * Sedem ustanoviteljev; Melécij, škof ●
- 13 S Katarina Riči, devica; Gregorij II., papež mrzlo
- 14 N 6. PO RAZGLAŠENJU GOSPODOVEM
Valentin (Zdravko), muč.; Ivana V., sv. žena
(Prilika o gorčičnem zrnju. Mt. 13, 31—35.)

ZAPISKI ZA FEBRUAR

Če se svečnica lepo zdani, zima še dolgo trpi.

S V E Č A N — F E B R U A R

- 15 P Favstín, mučenec; Jordan, spoznavalec
 16 T Julijana, mučenica; Onézim, škof, mučenec
 17 S Frančišek Kle, mučenec; Favstín, mučenec
 18 Č Simeon, škof in mučenec; Flávijan, škof
 19 P * Gabín, mučenec; Julijan, muč.; Konrad
 20 S Sádot, škof, in tov., mučenci; Elevterij, šk.
 21 N 1. PREDPOSTNA NEDELJA; Severijan, škof; Feliks (Srečko), šk.; Eleonora, dev. (O delavcih v vinogradu. Mt 20, 1—16.)
 22 P Sv. Petra stol v Antiohiji; Marjeta K.
 23 T Peter Damiani, cerkv. uč.; Romána, dev.
 24 S Matija (Bogdan), apostol; Sergij, mučenec
 25 Č Valburga, dev.; Viktorín in tov., mučenci
 26 P * Andrej, šk.; Viktor, sp.; Nestor, šk. in m.
 27 S Gabrijel žalostne Matere božje, spoznav.
 28 N 2. PREDPOSTNA NEDELJA; Roman, op.; Antonija Florentinska, vdova; Just, muč. (Prilika o sejalcu in semenu. Lk 8, 4—15.)

6:45

dež,
sneg

19:22

dež,
sneg

ZAPISKI ZA FEBRUAR

Sv. Valentin (14.) prinese ključe do korenin.

S U Š E C — M A R E C

- 1 P Albín, škof; Antonina, muč.; Feliks, pap.
 2 T Pavel, mučenec; Neža Praška, devica
 3 S Kunigunda, ces.; Marín in Asterij, muč.
 4 Č Kazimir, spoznavalec; Lucij, papež, muč.
 5 P * Janez Jožef od Križa, spozn.; Bogoljub 11:34
 6 S Perpétua in Felicita, mučenici; Koléta ●
 7 N 3. PREDPOSTNA NEDELJA; Revokat, mrzlo
 muč.; Tomaž Akvinski, cerkveni učenik
 (Jezus ozdravi slepca. Lk 18, 31—43.)
 8 P Janez od Boga, spoznavalec; Julijan, škof
 9 T Pust; Frančiška Rimska; Gregorij, škof
 10 S †† Pepelnica; 40 mučencev; Makárij, škof Post!
 11 Č † Sofronij, škof; Kándid in tovariši, muč.
 12 P †† Obletnica kronanja Pija XII.; Gregorij 20:30
 13 S † Teodora, mučenica; Kristina, dev., muč. ☾
 14 N 1. POSTNA; Matilda, kralj.; Matilda, dev. dež.
 (Jezus trikrat skušan. Mt 4, 1—11.) sneg
 15 P † Klemen M. Dvořak; Ludovika Mariják

ZAPISKI ZAMAREC

Kar že sušca zeleni, se rado posuši.

S U Š E C — M A R E C

- 16 T † Hilárij in Tácijan, muč.; Herbert, škof
- 17 S † Kvatre; Patrícij, škof; Jedert, devica 21. III. zač.
- 18 Č † Ciril Jeruz., cerkv. učenik; Salvátor, sp. poml. ob 13-03
- 19 P SV. JOŽEF, ŽENIN MARIJE DEVICE
- 20 S † Kvatre; Aleksandra, muč.; Janez Parm. 23-08
- 21 N 2. POSTNA; Benedikt, opat; Serápion, šk. ☉ lepo
(Jezus se na gori spremeni. Mt 17, 1—9.)
- 22 P † Lea, vdova; Zaharija, pap.; Vasilij, muč.
- 23 T † Jožef Oriol, mašnik; Pelágija, mučenica
- 24 S † Gabrijel, nadangel; Simon, deček, muč. Spomni se matere
- 25 Č O z n a n j e n j e M a r i j e D e v i c e
- 26 P †† Emánuel, mučenec; Máksima, mučenica
- 27 S † Janez Damaščan, cerkv. učenik; Rupert
- 28 N 3. POSTNA; Janez Kapistran; Sikst III. 2-52
(Jezus izžene hudiča. Lk 11, 14—28.) ☉
- 29 P † Ciril, diakon in mučenec; Bertold, spozn. ☉
- 30 T † Janez Klímak, opat; Kvirin, mučenec vihar-
no
- 31 S † Benjamin, muč.; Modést, šk.; Amos, pr.

ZAPISKI ZAMAREC

Sv. Jožef lep in jasen, dobre letine prerok prijazen.

MALI TRAVEN — APRIL

- 1 Č † Hugo, škof; Venancij, škof in mučenec
- 2 P †† Frančišek Pavelski; Leopold G., spozn.
- 3 S † Rihard, škof; Sikst, papež in mučenec 22-53
- 4 N 4. POSTNA (SREDPOSTNA) NEDELJA ●
Izidor Sevilski, cerkv. učen.; Benedikt, sp. lepo
(Jezus nasiti pet tisoč mož. Jan 6, 1—15.)
- 5 P † Vincencij Fererij, spozn.; Irena, devica
- 6 T † Peter, muč.; Platónid in tov., mučenci
- 7 S † Herman Jožef, spozn.; Hegezíp, spozn.
- 8 Č † Dionízij, šk.; Julija Biliart, dev.; Edezij
- 9 P †† Marija Kleofova; Tomaž Tolent., muč.
- 10 S † Apolonij in tov., mučenci; Ezékiel, prer.
- 11 N 5. POSTNA, TIHA; Leon Veliki, papež
(Judje hočejo Jezusa kamenjati. Jan 8.) 16-04
- 12 P † Julij I., papež; Saba; Visija, dev., muč. 3
- 13 T † Hermenegild, kraljevič, muč.; Ida, devica lepo
- 14 S † Justín, mučenec; Valerijan in tovariši
- 15 Č † Anastázija, mučenica; Téodor, mučenec

ZAPISKI ZA APRIL

Če v dežju drevo cvete, nikdar sadja ne daje.

MALI TRAVEN — APRIL

- 16 P †† Žalostna Mati božja; Benedikt J. Laber
- 17 S † Štefan, opat; Anicét, papež; Robert, sp.
- 18 N 6. POSTNA, CVETNA; Konrad Askolski Butaral
(Jezus jezdi v Jeruzalem. Mt 21, 1—9.)
- 19 P † Leon IX., papež; Timón, dij.; Krescencij 12-11
- 20 T † Neža Montepulčanska, devica; Sulpícij ☉
- 21 S † Anzelm, cerkveni učenik; Simeon, škof dež
- 22 Č † Veliki četrtek; Sotér in Gaj, papeža, muč.
- 23 P †† Veliki petek; Vojteh, škof in mučenec
- 24 S †† Velika sobota; Juri, mučenec; Fidélis
- 25 N VELIKA NOČ, VSTAJENJE GOSPOD.;
Marko, evang.; Ermin, muč.; Filon, muč.
(Jezus vstane od mrtvih. Mk 16, 1—7.)
- 26 P Velikonočni ponedeljek; Klet 8-51
- 27 T Hosana, devica; Peter Kanízij, c. uč.; Cita ☉
- 28 S Pavel od Križa, spoznav.; Valérija, mučen. spremenljivo
- 29 Č Peter, mučenec; Robert, opat; Hugo, opat
- 30 P * Katarina Sienska, dev.; Jožef Kotoléngo

ZAPISKI ZA APRIL

Lepo vreme o veliki noči, dobra letina že tedaj napoči.

VELIKI TRAVEN — MAJ

- 1 S Filip (Zdenko) in Jakob, apost.; Jeremija Smar-
nice!
- 2 N BELA NEDELJA; Atanázij, cerkv. učen.; Saturnín, muč.; Evgen, šk.; Longin, muč. (Jezus se prikaže ob zaprtih durih. Jan 20.)
- 3 P Najdenje sv. križa; Aleksander, pap., muč. 10-43
- 4 T Monika, vdova; Florijan (Cvetko), muč. ●
- 5 S Pij V., papež; Irenej, mučenec; Angel, m. dež
- 6 Č Janez Ev. pred lat. vrati; Benedikta, dev.
- 7 P * Stanislav, škof, mučenec; Dujam, škof
- 8 S Prikazanje Mihaela nadang.; Bonifácij IV.
- 9 N 2. POVELIKONOČNA; Gregorij Naciánški (Jezus Dobri pastir. Jan 10, 11—16.)
- 10 P Antonín, šk.; Janez Avilski; Izidor, kmet
- 11 T Frančišek Hijeronim, spoz.; Mamért, škof 10-52
- 12 S Pankracij in tov., muč.; Nerej in Ahílej ☾
- 13 Č Servacij, škof; Robert Bélarmin, cerk. uč. dež
- 14 P * Bonifácij, mučenec; Justa in tov., muč.
- 15 S Janez Krstnik Salle, spoznavalec; Zofija

Z A P I S K I Z A M A J

Če trijakov (11.—14.) dan dežuje, dobro letino oznanjuje.

VELIKI TRAVEN — MAJ

- 16 N 3. POVELIKONOČNA; Janez Nep., muč.
(Jezus napoveduje svoj odhod. Jan 16.)
- 17 P Pashal Bajlonski, spoznav.; Bruno, škof
- 18 T Venancij, škof; Erik, kralj; Teódot, muč. 22-13
- 19 S Peter Celestin, papež; Pudencijána, devica ☉
- 20 Č Bernardin Sienski, spoznavalec; Plavtíla lepo
- 21 P * Feliks Kantališki; Andrej Bobóla, muč.
- 22 S Emil (Milan), mučenec; Marjeta Kásijska
- 23 N 4. POVELIKONOČNA; Jan. Krstnik Rossi
(Jezus obeta učencem Sv. Duha. Jan 16.)
- 24 P Marija, Pomočnica kristj.; Ivana Kuzova
- 25 T Gregorij VII., papež; Urban I., papež, muč. 14-33
- 26 S Filip Neri, spoznavalec; Elevtérij, papež ☉
- 27 Č Beda Častitljivi, cerk. učenik; Janez, pap. spre-
men-
ljivo
- 28 P * Avguštin, škof; Viljem, opat; Germán
- 29 S Marija Magdalena Pac., devica; Maksimin
- 30 N 5. POVELIKONOČNA; Iv. Orleanska, d. Križe-
va pro-
cesija!
- 31 P Marija Srednica; Kancij in tov.; Angela, d.

Z A P I S K I Z A M A J

Če je ta mesec dosti dežja, v jeseni bo dosti vsega blaga.

R O Ž N I K — J U N I J

- 1 T Pamfilij in tovariši, mučenci; Feliks 23-33
 2 S ^{Križ.} Marcelín, muč.; Peter, muč.; Erazem ●
 3 Č VNEBOHOD; Klotilda, kraljica; Pavla lepo
 4 P * Frančišek Karáčolo, spoz.; Kvirín, škof
 5 S Bonifacij, škof; Valerija in tov., mučenice
 6 N 6. POVELIKONOČNA; Norbert; Bertrand
 (O pričevanju Svetega Duha. Jan 15 in 16.)
 7 P Robert, opat; Baptista Varani, dev.; Ana
 8 T Medard, škof; Viktorin, škof; Viljem, škof
 9 S Primož in Felicijan, mučenca; Ana Taídži
 10 Č Marjeta, kraljica; Bogomil, škof; Jošt 3-35
 11 P * Barnaba, apostol; Rembert, škof; Feliks ●
 12 S †† Janez Fak., spozn.; Leon III., papež dež
 13 N BINKOŠTI, PRIHOD SVETEGA DUHA
 Anton Padovanski, spozn.; Akvilina, dev.
 (O Sv. Duhu in o ljubezni. Jan 14, 23—31.)
 14 P B i n k o š t n i p o n e d e l j e k ; Bazilij
 15 T Vid in tovariši, mučenci; Germána, dev.

ZAPISKI ZA JUNIJ

Kakor se Medard zdani, vreme štirideset dni trpi.

R O Ž N I K — J U N I J

- 16 S † Kvatre; Frančišek Regis, spozn.; Gvido
 17 Č Adolf, škof; Nikánder in Marciján, muč. 6-14
 18 P †† Kvatre; Efrem Sirski, c. učenik; Marko ☉
 19 S † Kvatre; Julijana, d.; Gervazij in Protazij spre-
 20 N 1. POBINKOŠTNA, PRESVETA TROJICA menj-
 Silverij, pap.; Mihelina, vd.; Prakseda, dev. livo
 (Jezusu je dana vsa oblast. Mt 28, 18—20.) 22. VI.
 21 P Alojzij (Vekoslav), spoz.; Demétrija, dev. zač.
 22 T Ahacij, mučenec; Pavlin Nolanski, škof poletja
 23 S Agripína, devica, muč.; Ediltrúda, kraljica 21-08
 24 Č PRESV. REŠNJE TELO; Roj. Jan. Krst. ☉
 25 P * Viljem, opat; Henrik Zdik, škof; Prósper spre-
 26 S Janez in Pavel, mučenca; Vigilij, mučenec menj-
 27 N 2. POBINKOŠTNA; TREZNOSTNA; Hema livo
 (Prilika o veliki večerji. Lk 14, 16—24.)
 28 P Irenėj, škof, mučenec; Potamiéna, mučen.
 29 T PETER IN PAVEL, apostola; Benedikta
 30 S Spomin Pavla; Lucína; Emilijana, muč.

ZAPISKI ZA JUNIJ

Če kres deži, orehov ni.

M A L I S R P A N — J U L I J

- 1 Č Presveta Rešnja Kri; Téobald, puščavnik 13:44
 2 P * Srce Jezusovo; Obiskovanje Marije Dev. ●
 3 S Leon II., papež; Bernardín Realino; Trifón dež
 4 N 3. POBINKOŠTNA NEDELJA; Urh, šk.;
 Berta, vd.; Lavrijan, škof; Prokop, opat
 (Prilika o izgub. ovci in denarju. Lk 15.)
 5 P Ciril in Metod, slovan. apostola; Antonij
 6 T Izaija, prerok; Bogomila; Nedeljka, devica
 7 S Vilibald, šk.; Benedikt XI., pap.; Peregrin
 8 Č Evgénij III., papež; Elizabeta, kraljica
 9 P * Nikolaj in tov., muč.; Tomaž Mor., muč. 17:22
 10 S † Apolonij in tov., muč.; Ezékiel, prerok ●
 11 N 4. POBINKOŠTNA; Pij I.; Olga, kneginja lepo
 (Čudežni ribji lov. Lk 5, 1—11.)
 12 P Mohor in Fortunat, muč.; Janez Gvalbert
 13 T Anaklét, papež, mučenec; Evgénij, škof
 14 S Bonaventura, šk., cerk. uč.; Franč. Solán
 15 Č Henrik I., kralj; Vladimir, knez; Jakob, šk.

ZAPISKI ZA JULIJ

Je tega meseca presuho, ostane grozdje prav drobno.

M A L I S R P A N — J U L I J

16	P	* Dev. Marija Karmelska; Marija M. Postel	13-21
17	S	Aleš, spozn.; Marcelina, devica; Božidara	☉
18	N	5. POBINKOŠTNA; Kamil Lélis; Friderik
(O grehiv v misli in besedi. Mt 5, 20—24.)	dež
19	P	Vincencij Pavelski; Avrea (Zlata), dev.	25. VII.
zač.
pasjih
dni
20	T	Marjeta, dev.; Hijeronim Emiliján, spozn.	
21	S	Prakséda, dev.; Angelina; Danijel, prerok	5-38
22	Č	Marija Magdalena; Lavrencij Brindiški	
23	P	* Apolinárij, škof, mučenec; Libórij, škof	☉
24	S	Kunigunda, devica; Kristina, devica, muč.	dež
25	N	6. POBINKOŠTNA; Jakob (Rado), ap.
(Jezus nasiti štiri tisoč mož. Mk 8, 1—9.)	
26	P	Ana, mati Marije Device; Válent, škof	
27	T	Pantaléon, mučenec; Rudolf in tov., muč.	
28	S	Nazárij in tov., muč.; Viktor; Inocencij	
29	Č	Marta, devica; Feliks in tovariši, mučenci	
30	P	* Abdon in Sénen, mučenca; Julíta, muč.	
31	S	Ignacij (Ognjeslav) Lojólski, spoznavalec	

Z A P I S K I Z A J U L I J

Jakobova ajda in Ožbaltova repa je malokdaj lepa.

VELIKI SRPAN — AVGUST

- 1 N 7. POBINKOŠTNA; Vezi Petra; Mak. br. (O lažnivih prerokih. Mt 7, 15—21.) 5:06 dež
- 2 P Porciúnkula; Alfonz M. Liguori, cerk. uč.
- 3 T Najd. Štefana; Lidija, vd.; Peter Eymárd
- 4 S Dominik (Vladimil), spoznav.; Evfrónij
- 5 Č Marija Snežna; Ožbalt, kralj; Kásijan, šk.
- 6 P * Gospodovo spremenjenje; Sikst II., pap.
- 7 S Kajetan, spozn.; Donat, muč.; Favst, muč.
- 8 N 8. POBINKOŠTNA; Ciriak, Larg, Smaragd (O krivičnem hišniku. Lk 6, 1—9.) 4:36 dež
- 9 P Janez Vianéj, spoznavalec; Peter Faber
- 10 T Lavrencij, muč.; Pavla, devica in mučenica
- 11 S Tibúrcij, mučenec; Suzana, dev., mučen.
- 12 Č Klara, dev.; Hilárija, muč.; Herkulán, šk.
- 13 P * Janez Berh.; Hipólit in Kasijan, muč.
- 14 S †† Evzébij, spoznavalec; Atanázija, vdova 20:34
- 15 N 9. POBINKOŠTNA; VNEBOVZ. M. DEV. (Jezus joka nad Jerúzalemom. Lk 19.) ☉ lepo

ZAPISKI ZA AVGUST

Srpana će veter zvedri, vreme dolgo še trpi.

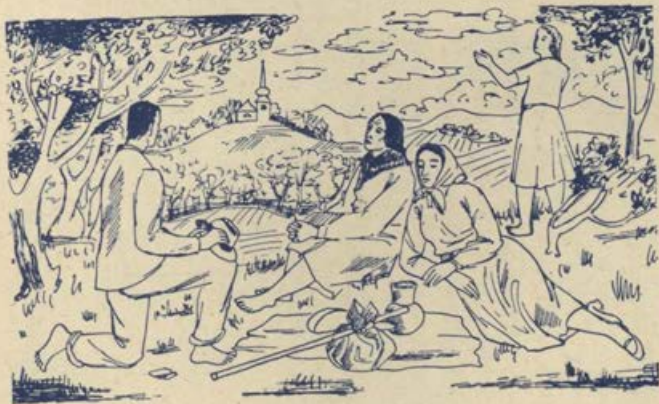
VELIKI SRPAN — AVGUST

- 16 P Joahim, oče Device Marije; Rok, spoznav.
 17 T Hiacint, spoznavalec; Julijana, dev., muč.
 18 S Helena (Jelena), cesarica; Agapít, muč.
 19 Č Janez Ed., spozn.; Ludovik, škof; Marijan
 20 P * Bernard, opat; Samuel, prerok; Lucij
 21 S Ivana Franč. šantalska, vdova; Anastazij 17-04
 22 N 10. POBINKOŠTNA; Timotej; Hipólit, m. €
 (Prilika o farizeju in cestninarju. Lk 18.) lepo
 23 P Filip Benícij, spoznavalec; Flavijan, škof
 24 T Jernej, apostol; Ptoloméj, šk.; Zlata, muč. 24.VIII.
 25 S Ludovik, kralj; Genézij, muč.; Marija Mih. konec
 26 Č Zeferín, papež, muč.; Rufin, škof, spozn. pasjih
 27 P * Jožef Kalasáncij, spozn.; Antúza, muč. dni
 28 S Avguštin, cerk. učenik; Hermes, mučenec
 29 N 11. POBINKOŠTNA; Obglavlj. Janeza Kr. 20-59
 (Jezus ozdravi gluhonemega. Mk 7,31—37.)
 30 P Roza Limanska, devica; Pamáhij, mašnik ●
 31 T Rajmund Nonát, spoznavalec; Pavlin, škof dež

ZAPISKI ZA AVGUST

Po vremenu sv. Jerneja rada vsa jesen se nareja.

K I M A V E C — S E P T E M B E R

- 1 S Egídij (Tilen), opat; Veréna, dev.; Zmago
 2 Č Štefan, kralj; Máksima, mučenica; Julijan
 3 P * Evfemija, Doroteja in tovarišice, muč.
 4 S Rozalija, devica; Ida, grofinja; Kándida
 5 N 12. POBINKOŠTNA. ANGELSKA; Lav-
 rencij Justinijan, škof; Gentilij, mučenec
 (Prilika o usmiljenem Samarijanu. Lk 10.)
 6 P Zaharija, prerok; Petrónij, škof; Onésifor 13:33
 7 T Marko Križ., Štefan Pongrac in tov., muč. ☉
 8 S Rojstvo Marije Device; Hadrijan dež
 9 Č Peter Klaver, spozn.; Gorgonij, Serafina
 10 P * Nikolaj Tolentinski, spoznav.; Pulhérija
 11 S Prot in Hiacínt, muč.; Teodora, spokor.
 12 N 13. POBINK.; Ime Marijino; Macedonij
 (Jezus ozdravi 10 gobavih. Lk 17, 11—19.) spre-
 13 P Filip, mučenec; Notburga, devica, dekla menjivo
 14 T Povišanje sv. križa; Krescencij, mučenec ☉
 15 S † Kvatre; Marija 7 žal.; Nikoméd, muč. 4:40

ZAPISKI ZA SEPTEMBER

Na Malo mašo lepo, dva meseca suho.

K I M A V E C — S E P T E M B E R

- 16 Č Kornelij, papež; Cíprijan, škof; Ljudmila
 17 P †† Kvatre; Lambert, škof; Frančišk. rane
 18 S † Kvatre; Jožef Kupertinski, sp.; Zofija
 19 N 14. POBINKOŠTNA; Januárij in tov., muč.
 (O božji previdnosti. Mt 6, 24—33.)
 20 P Evstáhij in tovariši, muč.; Janez Korné 8-06
 21 T Matej, apostol in evangelist; Jona, prerok ©
 22 S Tomaž Vilanovski, škof; Mavricij in tov. spre-
 23 Č Lin, papež; Tekla, dev., mučen.; Andreja men-
 24 P * Marija Dev., rešiteljica jetnikov; Rustik ljivo
 25 S Pacifik, spoznavalec; Kléofa, uč. Gospodov 25. IX.
 26 N 15. POBINKOŠTNA NEDELJA; Cíprijan zač.
 in Justina, mučenca; Vigilij, šk.; Evzebij jeseni
 (Jezus obudi mladeniča iz Naima. Lk 7.) ob
 27 P Kozma in Damijan; mučenca; Adulf, muč. 23-12
 28 T Venčeslav, knez; Líoba (Ljuba), opatinja 12-29
 29 S Mihael, nadangel; Evtíhij in tovariši, muč. ●
 30 Č Hijeronim (Jerko), cerkv. učenik; Zofija dež

ZAPISKI ZA SEPTEMBER

Če zgodaj se selijo ptiči, bo huda zima o božiči.

V I N O T O K — O K T O B E R

- 1 P * Remigij, škof; Janez Duklanski, spozn. Rožni venec!
- 2 S Angeli varuhi; Leodegárij, škof; Teofil
- 3 N 16. POBINK.; ROŽNOVENSKA; Terezija
(Jezus ozdravi vodeničnega. Lk 14, 1—11.)
- 4 P Frančišek Serafinski, spoz.; Edvin, kralj
- 5 T Placid in tovariši, mučenci; Flavijana, dev. 21·10
- 6 S Brunon, spoznav.; Marija Frančiška, dev. 3
- 7 Č Marija, kraljica sv. rož. venca; Marko, pap. lepo
- 8 P * Starček Simeon; Birgíta, vdova; Pelagija
- 9 S Posvečevanje cerkvá; Janez Lenard, sp.
- 10 N 17. POBINK.; ŽEGNANSKA; Frančišek
(O največji zapovedi. Mt 22, 35—46.)
- 11 P Materinstvo Marije Device; Nikázij in tov.
- 12 T Maksimilijan, škof; Sérafin, spoznavalec 14·24
- 13 S Edvard (Slavoljub), kralj; Koloman, muč. ☉
- 14 Č Kalist, papež, muč.; Just, škof; Nedeljko spremljivo
- 15 P * Terezija, devica; Avrélija, devica; Tekla
- 16 S Jadviga, vojvodinja; Gal; Gerárd Majela

ZAPISKI ZA OKTOBER

Se nerado listje obleti, vsak se zime naj boji.

V I N O T O K — O K T O B E R

- 17 N 18. POBINKOŠTNA; Marj. Alakók; Viktor
(Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mt 9, 1—8.)
- 18 P Luka, evang.; Izak Jog in Janez La Land
- 19 T Peter Alkántarski, spoznavalec; Etbin, op.
- 20 S Janez Kántij, spoznavalec; Felícijan, muč. 2:42
- 21 Č Uršula in tovarišice, mučenice; Hilárijon ☉
- 22 P * Kórdula, muč.; Marija Salome; Filip, šk. hladno
dež
- 23 S Teodor, muč.; Roman, škof; Severín, škof
- 24 N 19. POBINKOŠTNA; MISIJONSKA; Rafael Misi-
joni!
- 25 P Hrizánt in Darija, m.; Krispin in Krispinián
- 26 T Evaríst, papež; Gavdióz (Veselko), škof
- 27 S Frumécij, škof; Vincencij in tov., muč.
- 28 Č Simon in Juda, apostola; Cirila, dev., muč. 2:59
- 29 P * Narcis, škof; Zenóbij, mašnik in muč. ●
- 30 S Alfonz Rodríguez, spoznav.; Teonést, škof mrzlo
dež
- 31 N 20. POBINKOŠTNA; KRISTUS KRALJ
(O božjem kraljestvu. Jan 18, 33—37.)

ZAPISKI ZA OKTOBER

Kakor je sv. Uršula pričela, bo zima vsa izpela.

L I S T O P A D — N O V E M B E R

- 1 P VSI SVETNIKI (8 blagrov. Mt 5, 1—12.) Grobovi!
- 2 T Spomin vernih duš; Just, m.; Viktorín, šk.
- 3 S Venefrída, devica; Bogoljub in tov., muč.
- 4 Č Karol Boromejski, škof; Vital; Modesta
- 5 P * Zaharija in Elizabeta; Feliks, mučenec 4-22
- 6 S Lenart (Lenko), op.; Sevér, šk.; Atik, m. 3
- 7 N 21. POBINKOŠTNA, ZAHVALNA; Janez
Gabrijel, muč.; Engelbert, škof; Vilibord
(O trdosrčnem hlapcu. Mt 18, 23—35.) sneg
- 8 P Sevér, Severijan, Karpofofor in Viktorín, m.
- 9 T Teodor (Božidar), muč.; Aleksander, muč.
- 10 S Andrej Avelínski, spoz.; Trifon, mučenec
- 11 Č Martin (Davorin), škof; Menas, mučenec 2-26
- 12 P * Martin, papež, mučenec; Avrélij, škof 3
- 13 S Stanislav Kostka, spoz.; Dídak, spoznaval. sneg
- 14 N 22. POBINK.; Nikolaj Tavelić; Jozafat
(O davčnem denarju. Mt 22, 15—21.)
- 15 P Leopold, spoz.; Albert Vel., cerkv. učenik

ZAPISKI ZA NOVEMBER

Deževni Vsi sveti, pozimi hudi zameti.

LISTOPAD — NOVEMBER

- 16 T Jedert, devica; Otmar, opat; Rufin in tov.
- 17 S Gregorij Čudodelni, škof; Salóma, devica
- 18 Č Odon, opat; Roman, m.; Barula, deček, m. 23-43
- 19 P * Elizabeta, kraljica; Poncijan, pap., muč. €
- 20 S Feliks Valoáški, spoznav.; Edmund, kralj lepo
- 21 N 23. POBINKOŠTNA NEDELJA; Darovanje Marije Device; Kolumban, op.; Gelazij (O razdejanju Jeruzalema. Mt 24, 15—35.)
- 22 P Cecilija, devica, mučenica; Filémon, muč.
- 23 T Klemen (Milivoj), papež; Felicita, muč.
- 24 S Janez od Križa, cerkv. uč.; Hrizógon, muč.
- 25 Č Katarina, devica, mučenica; Mojzes, muč.
- 26 P * Silvester, op.; Leonard Portomavriški, sp.
- 27 S Virgilij, škof; Valerijan, oglejski škof
- 28 N 1. ADVENTNA; Gregorij III.; Jakob, maš. 16-23
●
mrzlo
Zor-
nice!
(O poslednji sodbi. Lk 21, 25—35.)
- 29 P Saturnín, škof, mučenec; Filémon, mučenec
- 30 T Andrej (Hrabroslav), ap.; Justina, dev. m.

ZAPISKI ZA NOVEMBER

Sneg sv. Andreja sto dni leži in žito mori.

GRUDEN — DECEMBER

1	S	Marijan, mučenec; Natálija; Lucij, muč.	
2	Č	Bibijána, devica, mučenica; Pavlina, muč.	
3	P	* Frančišek Ksaverij, spoznav.; Sofonija	12-03
4	S	Barbara, devica, mučenica; Peter Hrizólog	☾
5	N	2. ADVENTNA; Saba, opat; Krispin, muč.
(Janezovi učenci pri Jezusu. Mt 11, 2—10.)	mrzlo
6	P	Miklavž (Nikolaj), škof; Leóntija in tov.	
7	T	Ambrozij, škof, cerkveni uč.; Urban, škof	
8	S	BREZMADEŽNO SPOČETJE MARIJE D.	8. XII.
praznik
mladine
9	Č	Peter Furjé, spoznav.; Valerija, mučenica	
10	P	* Melkiád, papež; Lavretanska Mati božja	17-24
11	S	Dámaz, pap.; Danijel, stolpnik; Sabín, šk.	☉
12	N	3. ADVENTNA NEDELJA; Aleksander,
mučenec; Dionizija, muč.; Maksencij, muč.
(Janez Krstnik pričuje o Kristusu. Jan 1.)	lepo
13	P	Lucija, devica, mučenica; Otilija, devica	
14	T	Spirídion, škof; Druz in Teodor, mučenca	
15	S	† Kvatre; Konrad Of., sp.; Valerijan, šk.	

ZAPISKI ZA DECEMBER

Dež in veter pred božičem koplje jamo rad mrličem.

GRUDEN — DECEMBER

- 16 Č Evzebij, škof; Albina, devica; Adon, škof
 17 P †† Kvatre; Lazar, šk.; Vivína, dev.; Bega
 18 S † Kvatre; Grácijan, škof; Teotím, mučen. 21-03
 19 N 4. ADVENTNA; Urban V., papež; Favsta ©
 (Janez Krstnik poklican za predhodnika.) sneg
 20 P Evgénij in Makárij, mučenca; Julij, muč. 22. XII.
 21 T Tomaž (Tomislav), apostol; Severin, škof Zač.
 22 S Demétrij in tov., mučenci; Flavijan, muč. zime
 23 Č Viktorija (Zmagoslava), devica, mučenica ob
 24 P †† Adam in Eva; Hermina, dev.; Lucijan 18-30
 25 S BOŽIČ, ROJSTVO NAŠEGA GOSP. J. KR. Jaslice!
 26 N * štefan, prvi mučenec; Marin, muč. 4-50
 (Simeon in Ana oznanjujeta Gosp. Lk 2.) ●
 27 P Janez Evangelist; Teodor in Teofan, sp. sneg
 28 T Nedolžni otročiči; Kastor in tov., mučenci
 29 S Tomaž Beket, škof, mučenec; David, kralj
 30 Č Evgenij, škof; Libérij, škof; Anízija, muč.
 31 P Silvester, pap.; Melánija; Hilárija in tov.

25

26

27

28

31

ZAPISKI ZA DECEMBER

Božični dež vzame rž.

Velike besede

Pij XII:

Stiska sedanjega časa na ves glas oznanja, da ima krščanska vera prav. Pretresljiveje bi tega ne mogel povedati noben govornik. Ko se je velikansko drevo protikrščanskih zmot in zablod razkošatilo do neba, so na njegovih vejah dozoreli nepopisno grenki sadovi; in ti sadovi tako zgovorno obsojajo imenovane zmote, kakor bi tega ne mogla storiti s samimi besedami nobena obramba krščanskih resnic.

Sedanji čas je krivim naukom preteklega časa prideljal nove zmote. Pa še te je prignal prav do konca, tako da ni moglo priti iz njih drugega kakor zmeda in podrtija.

Kdor živi v Kristusovem duhu, ga težave ne oplaše; še spodbadajo ga, da napne vse sile v popolnem zaupanju v Boga. Ne izmika se trdim zahtevam trenutka, ampak jim gre nasproti z vedrim čelom, pripravljen služiti z ljubeznijo, ki se ne boji žrtev, ki je močnejša kakor smrt in ki je ne odnese noben hudournik bridkosti.

Sredi tega sveta, ki je danes pravi narobe svet miru Kristusovemu v kraljestvu Kristusovem, doživlja Cerkev s svojimi verniki čase, ali bolje rečeno, leta preskušenj, kakršnih njena zgodovina bojev in trpljenja malo pozna. Toda prav v takih časih čutilijo tisti, ki imajo trdno vero in pogumno srce, da Kristus Kralj svojim nikoli ni tako blizu kakor v uri preskušnje, ko je treba, da se pokaže zvestoba.

Kristusovi nevesti krvavi srce zaradi trpljenja in nevarnosti toliko njenih otrok. A v zaupanju v Gospodove obljube koraka pogumno in brez zbežnosti pretečim viharjem nasproti. Dobro ve: ko bo človeštvo grenko čašo sovraštva in nasilja spraznilo do dna, se bo naveličalo hoditi po cestah zmote. Takrat bo resnica, ki jo oznanja, ljubezen, ki jo uči, kot svetovalka in sodelavka vseh, ki

so blage volje, pomagala graditi nov svet s pravico in ljubeznijo.

Medtem pa naj ve ves svet, da temeljna postava Kristusovega kraljestva, katoliška bratska ljubezen, ni prazna beseda, ampak živa resnica.

Bog more vse: ne samo srečo in usodo narodov ima v rokah, ampak tudi človeške načrte; z lahkoto jih spremeni, kakor sam hoče. Celo ovire so za njegovo vsemožno roko orodje, da stvarjem in dogodkom da obraz, kakršnega sam hoče, in da to, kar so človeška srca svobodno sklenila, naravna v svoje namene.

Skof Constantini, tajnik svetega zbora za misijone:

Na svet bo prišel nov red zares pravičnega in trajnega miru le tedaj, če bo ustvarjen v mejah, ki jih je pogumno in programatično začrtal papež. Izven tega programa nov red sploh ni mogoč: nihče ne bo ustvaril nič trajnega brez prvin, ki jih je postavil Kristusov nauk in dvatisočletna zgodovina.

Bile so v zgodovini velike ure za misijone. Prva je udarila po razpadu rimskega imperija in je pognala krščansko kulturo v eni Cerkvi. Druga velika misijonska ura je udarila po odkritju novih svetov. Danes spet bije velika ura. Poganski svet išče, kam bi se del; milijarda poganov ni več zadovoljna s starimi bogovi. Legendarna ladja, ki je za časa cesarja Klavdija prijadrala proti Rimu, je nosila skrivnostno novico: Pan je umrl. Stari olimpski bogovi so razpadli. Neznani Galilejec je v Rimu ustanovil Kristusov sedež in od tedaj sveta Stolica v vseh bojih zmaguje. Ko je razpadlo kraljestvo orožja, je ostalo kraljestvo duha. Tudi danes je Pan mrtev. Materialistična kultura je mrtva, brezbožni komunizem, ki je obljubljal srečo, je prinesel vojsko. Velika ura bije — pa tudi velika dolžnost kliče!

Zavetniki v sili

Da pri ljudeh kaj dosežemo, potrebujemo skoraj redno kakega priporočila. Čim odličnejši za nas posreduje, tem bolj gotovo je naša prošnja uslišana.

Pri Bogu posredujejo za nas svetniki, božji ljubljenci in sostanovalci. Radi nam pomagajo, ker ljubijo vse, kar ljubi Bog. Zato se veren človek rad priporoča svetim bratom v nebesih, da zanj posredujejo pri Očetu. Sv. Bazilij je rekel: »Kličem svetnike, da bi mi bil Bog po njihovi priprošnji milostljiv.«

V posameznih potrebah prosimo različne svetnike za priprošnjo pri Bogu. Tako so znani posebno tile priprošnjiki:

- Ahacij** (22. 6.), vojak; častili so ga v bojih zoper nevernike (Turke);
- Barbara** (4. 12.), zavetnica za srečno zadnjo uro in zoper nevihte; zato jo upodabljajo na zvonovih;
- Blaž** (3. 2.), zavetnik zoper boleznj vratu in zob, zavetnik zoper kugo, zavetnik tkalcev in klobučarjev;
- Cirijak** (8. 8.), zavetnik zoper napade hudega duha;
- Dionizij** (9. 10.) je češččen na Francoskem;
- Erazem** (2. 6.), zavetnik mornarjev, strugarjev, zavetnik zoper trebušne bolezni;
- Evstahij** (20. 9.), zavetnik lovcev in gozdarjev;
- Jurij** (24. 4.), zavetnik vojakov, strelcev, popotnikov, kmetov in njihovega imetja (njegovo ime pomeni v grškem »kmet«);
- Katarina** (25. 11.), zavetnica za zdravo pamet, zavetnica koljarjev in mlinarjev;
- Krištof** (25. 7.), zavetnik zoper naglo in neprevideno smrt, predvsem za časa kuge, zavetnik pri vseh nevarnih opravilih, zavetnik splavarjev, mornarjev, popotnikov, nosačev, šoferjev in vrtnarjev;
- Marjeta** (20. 7.), zavetnica porodnic;
- Pantaleon** (27. 7.), zavetnik zdravnikov, zavetnik zoper glavobol in za živino;
- Tilen** (Egidij, 1. 9.), zavetnik mladih mater in za živino;
- Vid** (15. 6.), zavetnik zoper »Vidov ples«, kačji pik, strela, zoper očesne bolezni, slepoto, histerijo, zavetnik za živino, posebno za perutnino, zavetnik setve in žetve, zavetnik igralcev, pohabljenih in gluhonemih, zavetnik koljarjev.

Včasih so katerega izmed imenovanih zavetnikov zamejnali z enim ali drugim izmed naslednjih svetnikov:

- Lenart** (6. 11.), zavetnik jetnikov in za živino;
Kvirin (30. 3.), zavetnik zoper tvore, čire in izpuščaje;
Magnus (6. 9.), zavetnik zoper mrčes;
Miklavž (6. 12.), zavetnik zoper povodnji, zavetnik brodnikov in mornarjev;
Rok (6. 8.), zavetnik zoper kužne bolezni.

Stanovski zavetniki

- Abraham** (9. 10.), zavetnik prenočišč;
Ambrozij (7. 12.), zavetnik čebelarjev;
Ana (26. 7.), zavetnica mater, vdov in sirot, priprošnjica zoper nerodovitnost;
Anton Padovanski (13. 6.), pomočnik za zgubljene predmete, zavetnik zaročenih in poročenih, zavetnik zoper nerodovitnost in zoper živinsko kugo;
Anton Puščavnik (17. 1.), zavetnik za domače živali, zlasti za prašiče, zavetnik mesarjev in krtačarjev;
Bernard Mentonski (15. 6.), zavetnik turistov in planincev;
Cita (27. 4.), zavetnica služkinj;
Cecilija (22. 11.), zavetnica glasbenikov;
Elij (1. 12.), zavetnik zlatarjev;
Elija (20. 7.), zavetnik letalcev (njih zavetnica je tudi lavretanska Mati božja);
Florijan (4. 5.), zavetnik zoper ogenj in sušo, zavetnik gasilcev;
Frančišek Saleški (29. 1.), zavetnik katoliškega tiska, pisateljev in časnikarjev;
Izidor (15. 5.), zavetnik kmečkega stanu;
Jakob starejši, apostol (25. 7.), zavetnik romarjev in zaščitnik v bojih zoper nevernike (Mohamedance);
Janez Krstnik (24. 6.), zavetnik krojačev, pastirjev in zidarjev; imajo ga tudi za zavetnika radiofonije;
Janez od Boga (8. 3.), zavetnik bolnišnic, bolnikov in bolniških strežnikov;
Jožef, rednik Jezusov (19. 3.), zavetnik delavcev in obrtnikov, posebej tesarjev, mizarjev, drvarjev, zavetnik vzgojiteljev, sirot, otrok, popotnikov, družin, priprošnjik za srečno zadnjo uro;
Kozma in Damijan (27. 9.), zavetnika zdravnikov, predvsem kirurgov, lekarnarjev, zdravniških visokih šol;

Krišpin (25. 10.), zavetnik čevljarjev;
Luka (18. 10.), zavetnik slikarjev;
Pavel, puščavnik (15. 1.), zavetnik pekov;
Pavel, apostol (29. 6.), zavetnik tkalcev in tapetnikov;
Peter, apostol (29. 6.), zavetnik ribičev, mornarjev, ključavničarjev, tudi kovačev, mesarjev in urarjev;
Tomaž Akvinski (7. 3.), zavetnik krščanskih modroslovcev in bogoslovne znanosti, tudi knjigarnarjev.

Nekaj drugih zavetnikov

Aleš (17. 7.), zavetnik zoper potres;
Apolonija (9. 2.), zavetnica zoper zobobol;
Fabijan in Sebastijan (20. 1.), zavetnika zoper kužne bolezni;
Frančišek Borgia (10. 10.), zavetnik zoper potres;
Hermenegild (13. 4.), zavetnik zoper potres;
Lucija (13. 12.), zavetnica zoper očesne bolezni;
Štefan (26. 12.), zavetnik za konje;
Valentin (14. 2.), zavetnik zoper bolezni grla (zoper angino).

Življenje s knjigo

Koledarji dajejo navodila za najrazličnejša področja dela, na knjigo pa prepogosto pozabljajo. In vendar mora ta biti v našem življenju tako važna kakor skrb za dušno in telesno zdravje. Življenju s knjigo bi se ne smel ogniti prav nihče, kakor se ne more in ne sme ogniti uživanju hrane.

Skrb za knjigo, za izobraževanje slovenskega ljudstva s knjigo, torej za resnično življenje s knjigo pri vsakem Slovencu je začel gojiti škof A. M. Slomšek z ustanovitvijo Mohorjeve družbe. Ko je pred 100 leti snoval svojo zamisel, mu je bil pred očmi ves blagoslov, vsa korist, ki lahko pride narodu po knjigi. Dandanes je pri nas življenje s knjigo močno razvito, zato moramo toliko bolj paziti, da se nam ne izprevrže v narodno nesrečo. Vsakdo bi si moral biti nekako na jasnem o vprašanjih: kaj naj berem, kako naj berem, kako naj knjige izbiram, katere kupujem, kako naj jih hranim?

1. Kaj naj berem? Ločiti moramo najprej poučno in leposlovno knjigo. Poučnih knjig je nešteto od najbolj učenih izdaj naše Akademije pa do preprostih kuharskih receptov. Nekatere so namenjene prav ozkemu krogu znanstvenikov,

druge samo določenim poklicem in strokovnjakom, nekatere so poučne tudi za druge ljudi, nekatere pa kar potrebne za vse, ker obravnavajo taka vprašanja, ki posegajo v uravnavanje našega mišljenja in življenja, n. pr. verska, нравna, zdravstvena in podobna vprašanja. Jasno pa je spet, da mora biti poučna knjiga za nešolanega in samo v praktično delo usmerjenega človeka drugače pisana kakor za učenjaka; kmet si ne bo vedel pomagati v hlevu z učeno anatomijo kakor živinozdravnik. Zato pa je dolžnost vseh izobrazjenih stanov, da svojo stroko s poljudnoznanstvenimi in praktičnimi knjigami posredujejo tudi preprostim ljudem, da se z njimi vsi okoristijo. Skrb za tako ljudsko strokovno izobrazbo bi morala biti načrtna in zelo resna. Priročna knjižnica najvažnejših knjig kake stroke bi morala biti vsakomur tako pri roki kakor katero koli drugo orodje. Skrb za pravo izbiro je treba prepustiti tu strokovnim organizacijam in njihovim glasilom.

Kaj pa leposlovna knjiga? Komu je namenjena ta? Vsem, prav vsem. Njena moč je v tem, da plemeniti duha, prebuja duhu vse njegove sile v polno občutje življenja, ker mu poustvarja življenje v večji silnosti in izrazitejših oblikah. Tudi v leposlovnih knjigah se človek marsičesa nauči, a prvi namen take knjige vendar ni ta; v prvi vrsti je njena moč v tem, da te osvaja z občutjem lepote, ti buči sočutje, zavzetost in ljubezen do spoznanih vrednot. Vse to more prav razumeti le tisti, ki je že kdaj občutil, kako ga je osvojila lepa povest, lepa pesem, kako ga je prevzela do dna srca. Naravoslovec Darwin piše o sebi: »Do tridesetega leta in še dalje mi je bila poezija vseh vrst v veliko veselje; še kot dijaku mi je bilo branje Shakespearovih (šekspirovih) del, zlasti njegovih zgodovinskih dram, nenavaden užitek. Že mnogo let sem pa ne prenesem več, da bi bral tudi le vrstico poezije. Še pred kratkim sem poskusil brati Shakespeara, a se mi je zdel tako neznosno dolgočasen, da mi je kar slabelo. Zdi se, da mi je duh postal kakor stroj, ki iz zbranih dejstev melje splošne zakone; ne morem pa razumeti, zakaj je to delovanje povzročilo ohromitev tistega dela možganov, ki urejajo višje užitke. Ko bi še enkrat moral začeti življenje, bi si postavil za pravilo, da vsaj enkrat v tednu berem nekaj poezije in poslušam nekaj glasbe; tako bi si morda ohranil sedaj ohromele možganske dele. Pomanjkanje teh užitkov je pomanjkanje sreče, pomanjkanje, ki škoduje razumu in zaradi oslabitve čustvenega ustroja naše narave še zlasti na-

šemu nravnemu življenju.« Česar ni mogel Darwin, napravimo mi, ki nam je še mogoče. O potrebnosti in koristi leposlovnega branja naj bo s tem dovolj.

Po katerem ključu pa naj knjige beremo, kako izbiramo, kako kupujemo? Tu je treba opreznosti in previdnosti v povodnji vsega, kar izhaja. Ni vse za vsakogar. Najprej je treba vodstva mladini v družini, da ne bo brala kar povprek: do zrelosti in ustaljenosti je treba branje v družini nadzirati. Pametni starši se bodo za svoje otroke zmeraj posvetovali z modrimi vzgojitelji, če sami ne morejo presoditi glede otrok. Kaj pa bo kdo odraslih vzel v roke, odloča zelo pogosto lastno zanimanje, javna kritika, pogovor s prijatelji, želja po spoznanju pisatelja, dobe, dela. Gotovo je, da je za vsakogar na prvem mestu domača knjiga, ker iz nje dobiva sebi najprimernejše hrane, krepi svojo narodno povezanost v občestvo. Brati je treba knjige s pravim čutom za miselne in čustvene vrednote v njej, da kdo ne hlasta radovedno samo po zunanji zgodbi, a ob koncu ne ostane v duši nič ubranosti in spoznane resnice in lepote. Zato je treba brati počasi in natančno, s premislekom, kakor pravimo.

2. Še besedo o kupovanju in hranitvi knjig. Nekateri zelo veliko bero, a nič ne žrtvujejo za knjigo. Ali je to prav? Če delajo to po sili razmer, a si knjig žele, potem seveda ni mogoče ugovarjati. Toda je že tako: kar ima človek res rad, to ima rad prav zase, samo zase. In imeti svojo lastno knjigo je poseben užitek, ki ga more roditi le ljubezen do knjige. Če preberem knjigo, ki sem si jo le izposodil, imam vendarle občutek, da si je nisem osvojil, tudi notranje ne, medtem ko s svojo lastno knjigo živim, si zapišem vanjo opombe, jo poznam tudi po zunanosti in si lahko brž pokličem v spomin, kar se mi zdi potrebno. Zasebna knjižnica je nekaj čisto drugega kakor javna ali celo skladišče knjig v knjigarni. To ni le orodje duševnega dela, marveč kar kos živčevja in življenja posebno pri izobražencu. Komur so tako knjižnico iztrgali, občuti, kakor da so mu posekali ude, kakor da so drevesu oklestili veje. Zato je zasebna knjiga posebna vrednost, ki daje svojski užitek in budi na poseben način ljubezen do njenih notranjih vrednot. Zato kupovanje knjig ni merjeno po premoženjskih sposobnostih, marveč po ljubezni do knjige in nje vsebine. Žrtev za knjigo je žrtev za omiko sebi in narodu.

Vsaka družina imej lepo urejeno knjižnico. Po njej lahko presodi vsakdo, koliko se ceni pri hiši omika.

Prva pomoč v nezgodah in boleznih

Rane. Ran se nikar ne dotikajmo. Če so čiste, jih ne spirajmo, ampak obvežimo s sterilno tančico. V sili uporabimo čisto platneno krpo ali nerabljen žepni robec. Močno krvavečih ran ne izpirajmo, pač pa jih trdo obvežimo ter dvignimo ranjeni ud. Če je ranjena odvodnica, prevežimo all pretisnimo žilo nad rano in pokličimo zdravnika. Ranjeni ud ne sme biti prevezan dalje kot dve uri.

Krvavitev iz nosa. Stisnimo nosnici in ju držimo kakih deset minut. Glavo sklonimo naprej in globoko dihajmo. Na tilnik polagajmo mrzle obkladke.

Krvavitev iz ušes. Zamašimo uho s sterilno gazo. Držimo glavo pokonci. Ne izpirajmo rane, pokličimo zdravnika.

Krvavitev iz pljuč spoznamo po svetlordeči penasti krvi z mehurčki. Pijmo samo hladno slano vodo. Ne govorimo, ne kašljajmo. Lezimo tako, da bo glava više od nog. Na prsi si polagajmo vrečico z ledom. Pokličimo brž zdravnika.

Krvavitev iz želodca spoznamo po temnordeči ali črni krvi brez mehurčkov, v kateri so ostanki krvi. Lezimo in polagajmo led na želodec. Ne jejmo in ne pijmo ničesar. Pokličimo zdravnika.

Opekline namažimo z oljem, mastjo, vazelinom ali zmesjo lanenega olja in apnene vode. Opeklino ne umivajmo z vodo.

Ozeblino drgnimo s snegom, jih namažimo z jodovo tinkturo, a ne hodimo z njimi takoj k topli peči. Prav tako ravnajmo z zmrznjenim človekom.

Umetno dihanje je potrebno za reševanje zmrznjenca ali utopljenca. Ponesrečenca položimo vodoravno na hrbet in mu podložimo pleča. Pokleknimo h glavi, primimo ga za podlahti, jih dvignimo k sebi in ponesrečencu h glavi. Potem spet vrnimo roke v prvotno lego. To gibanje enakomerno ponavljajmo. Včasih ponesrečenec začne dihati šele čez nekaj ur, zato ne prenehajmo takoj z umetnim dihanjem. Ko se zave, mu dajmo hladnega vina, ruma ali žganja, pozneje topel čaj.

Utopljenca ujemimo za lase in potegnimo na suho, kjer ga položimo na trebuh, da izbljuje vodo. Stiskajmo mu prsni koš. Pomagajmo z umetnim dihanjem.

Udar strele ali električnega toka je pogosto smrten. Odklopimo tok! Odstranimo z lesenim drogom žice! Pomagajmo z umetnim dihanjem. Drgnimo ga. Če je ponesrečenec opečen, ga namažimo z oljem.

Zlomljen ud poskusimo uravnati in ga povežimo med dve deščici. Polagajmo nanj mrzle obkladke. Takoj pokličimo zdravnika.

Izpannjen ud naj miruje. Devajmo nanj mrzle obkladke in pojdimo k zdravniku.

Zmečkan ud obložimo z obkladkom s svinčeno kisló vodo.

Pasji ugriz izmijmo z razkuževalno tekočino in namažimo z jodovo tinkturo. Rano obvežimo, izrežimo meso okrog nje ali jo izžgimo. Takoj pojdimo k zdravniku, da nas cepi zoper pasjo steklino.

Kačji pik. Pičeni ud nad rano trdno prevežimo, da ne more kri k srcu. Rano razširimo, da odteče zastrupljena kri. Pijmo črno kavo, čaj ali žganje. Pošljimo po zdravnika, da vbrizgne protistrup.

Pik mrčesa. Na rano kanimo kapljico razredčenega salmiaka ali položimo nanjo obkladek s svinčeno ali navadno vodo ali milnico.

Trn, šivanko, drobec stekla ali kamna potegnimo iz rane in jo namažimo z jodovo tinkturo. Drobcí lesa so nevarni, ker lahko prineso povzročitelje mrtvičnega krčá (tetanusa).

Klopa zadušimo z oljem ali bencinom, potem ga šele odstranimo.

Smet iz očesa izbrišimo s čistim robcem. Ne mencajmo očesa. Gladimo zaprto oko od senc proti nosu. Naj solze odplavijo tuji predmet. Oko obvežimo, da se ne premika.

Tuje telo v ušesu. Ne izpirajmo ga z vodo, da se ne napoji in razširi. Ne bezajmo ga globlje v uho, da ne predremo bobenčka. Izplaknimo uho s toplim oljem ali pokličimo zdravnika. Iz nosu odpravimo tuje telo, da prosto nosnico zatisnemo in močno dihnemo skozi nos.

Mrtvični krč (tetanus) ali odrevenelost povzroči bacil, ki je v zemlji, prahu in cestnem blatu. Pomagati more samo zdravnik. Bolezen je pogosta pri vrtnarjih, kmetih in drvarjih.

Pretres živcev spoznamo po bledici, oslabiljenju srca in kratkem dihanju. Bolnik naj ima glavo više od nog. Odpnimo in slecimo ga, drgnimo s suhimi krpami po dlaneh, mečih in stopalih. Zavijmo ga v toplo odejo in mu dajmo vročega čaja, kave ali ruma.

Pretres možganov spoznamo po bljuvanju, nezavesti, slabem dihanju in hropenju. Bolnika položimo vodoravno, odpnimo mu obleko, zavijmo ga s toplo odejo. Ko se zave, mu dajmo vroče kave ali žganja.

Možgansko kap spoznamo po temnordečem obrazu, hropečem dihanju, delni ohromitvi, onemitvi. Bolniku visoko podložimo glavo, odpnimo obleko, na glavo polagajmo hladne obkladke, na noge pa toplê. Ne dajmo mu alkohola in pijač, ki burijo srce.

Omedlevico spoznamo po bledici, šibkem dihanju in slabem bitju srca. Bolnik naj ima glavo niže od telesa, po prsih ga škropimo z mrzlo vodo, drgnimo s kisom ali žganjem po čelu, sencih in prsih. Šele ko se zave, mu dajmo kozarec vode, vina ali črne kave.

Božjast (epilepsijo) ali padavico spoznamo po temnomodrem obrazu, nepravilnem dihanju, krvavih penah ob ustih in močnih krčih. Varujmo bolnika, da se pri padcu ne udari, odpnimo mu obleko, na glavo mu polagajmo hladne obkladke. Usta mu odprimo in vtaknimo med zobe leseno žlico, da si ne razgrize jezika in ne pokvari zob.

Sončarico spoznamo po zehanju, vrtoglavici, migljanju pred očmi, spreminjavem obrazu, nezavesti, površnem dihanju in slabem bitju žile. Bolnika položimo v hladno sobo tako, da bo imel glavo više od telesa. Slecimo ga in mu z mrzlo vodo umivajmo glavo in prsi. Na čelo in na srce mu polagajmo mrzle obkladke. Če je potrebno, pomagajmo z umetnim dihanjem. Ko se zave, mu dajmo hladne vode, mleka ali limonade.

Koliko ali krče v trebuhu zdravimo s toplimi obkladki in toplim kamiličnim čajem ali mlekom.

Zastrupljenja: Z ogljikovim okisom se zastrupimo v slabo zračenih zakurjenih sobah. Zastrupljenca prenesimo na dober zrak in pomagajmo z umetnim dihanjem. — S kisljinami zastrupljenemu dajmo velike količine vode ali mleka, jedilne sode, milnice ali apnene vode. — Z lugl zastrupljenemu dajmo kislega vina, citronovega soka ali z vodo razredčenega kisa, potem pa mleka. Pošljimo po zdravnika, da bo izpral želodec. — Z gobami zastrupljenemu povzročimo bruhanje in mu z ricinovim oljem izčistimo želodec. Potem mu dajmo črne kave in obkladkov na glavo. — Z mesom, klobasami ali ribami zastrupljenemu dajmo v vodi raztopljene čreslovine ter z bruhanjem, odvajalnimi sredstvi in klistirom skušajmo spraviti strup iz želodca in črev.

Če srce močno ali nepravilno bije, položimo bolnika na posteljo in mu dvignimo gornji del telesa. Na srce polagajmo hladne obkladke in mu dajajmo baldrijan po kapljicah.

Kolcanje odpravimo s tem, da zaužijemo kapljico kisa.

Bruhanje je znamenje obolenja v trebuhu. Bolnik naj leži po strani, da mu jed ne bi šla nazaj v sapnik. Na glavo mu polagajmo hladne obkladke.

Odrgnjeno ali vneto kožo namažimo s cinkovim mazilom ali posujmo s cinkovim prahom.

Žulje namažimo z jodovo tinkturo in predrimo mehur.

Tvore in gnojenja namažimo s cinkovim mazilom.

Ošpice so nalezljiva otroška bolezen. Otrok je nahoden, kašlja, ima vročino in vnete oči. Čez nekaj dni se pojavijo svetlordeče, za lečo ali grah velike pege. Za ošpicami zboli otrok samo enkrat. Ozdravi v dobrem tednu. Bolezen prenašamo z zrakom brez dotikanja. Prostora ni treba razkuževati. Otroku izpirajmo usta s kamiličnim čajem. Pri veliki temperaturi dajajmo mrzle obkladke na čelo. Pokličimo zdravnika že zaradi vnetja srednjega ušesa in pljučnice, ki se pojavljata po ošpicah.

Škrlatinka je nalezljiva bolezen. Otroka bolita vrat in glava. V obraz je rdeč, pojavi se temnordeč izpuščaj po vsem telesu. Vročina traja več dni. Čez štirinajst dni se začne koža luščiti. Zdravi otroci naj ne hodijo v bližino bolnih. V vsakem primeru mora bolnik za en mesec v posteljo. Zmerom pokličimo zdravnika. Po škrlatinki se rade vnamejo žleze na vratu, pojavijo se motnje srca, vname se srednje uho ali obole ledvice.

Davico (difterijo) spoznamo po tem, da je otrok utrujen, da ga boli glava, da bruha, da je hripav in težko diha. Sluznica žrela in žlez nebnic oteče in se vname. Tam se pojavijo pikaste sivobeke pege, ki se večajo, dokler se nebnice ne pokrijejo s sivobelo oblogo. Otrok težko požira in se zaduši, če ga zdravnik pravočasno ne reši. Davica je nalezljiva bolezen in se redko ponovi.

Dušljivi (oslovski) kašelj spoznamo po močnem in dolgotrajnem kašljanju, čeprav otrok ni prehlajen. Bolezen traja kakih šest tednov. Otrok mora čim več na zrak. Pokličimo zdravnika, da ublaži bolezen s cepivom. Okuži samo otrok, ki kašlja. Bolezen se ne ponovi.

Angino spoznamo po oteklah žlezah nebnicah in žrelu. Tam se pokažejo pikaste sivobeke pege. Bolnik ima vročino, težko požira, boli ga glava, utrujen je. Po angini nastopi rado vnetje srednjega ušesa, sklepni revmatizem, obolenje ledvic in srca. Bolnik naj grgra vodikov perkis. Okoli vratu

mu polagajmo mokre ovitke in jih pokrijmo z volneno ruto (Priznicovi ovitki).

Influenca (hripa) povzroči hud glavobol, bolečine v križu in sklepih, vročino in včasih mrzlico. Nadaljnja znamenja hripe so: nahod, vnetje oči, vnetje dihal, hripavost, kašelj, slab tek in obložen jezik. Po influenci se rado vname srednje uho in nastopi pljučnica. Bolnik mora takoj v posteljo. Dajajmo mu sredstva za potenje, lipov čaj, aspirin. Zoper hripavost pa Priznicove ovitke in prsni čaj.

Griže spoznamo po vročini in bolečinah v trebuhu, dalje po vodenih redkih iztrebkih z močnimi krči. Bolezen traja do enega meseca. Dajajmo bolniku ricinovo olje, na trebuh pa ogrevalnik ali tople obkladke. Hrana mora biti tekoča. Jé naj živalsko oglje.

Pljučnica se prične z mrzlico. Bolnik bruha, boli ga glava, zelo je utrujen, zbada ga ob strani, težko diha in kašlja. Vročina se dvigne takoj na 40° C. Značilen je steklast izpljunek rožnate barve. Tretji dan se na ustnicah izrinejo mehurčki. Zdravití more samo zdravnik. Po pljučnici se rada vname rebrna mrena. Za mlade ni posebno nevarna, pač pa za stare in take, ki imajo slabo srce.

Domača lekarna

Domačo lekarno mora imeti vsaka hiša. Najbolje je, če jo namestimo v posebni leseni omarici s potrebnimi predali in pregradami. Vedno mora biti skrbno zaklenjena, da ne pridejo otroci do nje, odrasli pa morajo vedeti, kje je ključ. Nekatera razkužila in razni čaji močno diše, zato jih je treba še posebej tesno zapirati, da ne pokvariijo drugih. Tekočine imejmo v dobro zamašenih steklenicah, praške in soli pa v steklenicah s širokimi vratovi, ker se sicer navzamejo duha in vpijajo vlago. Čaje hranimo v lesenih škatlah. Ker se izdiše in zgube svojo vrednost, jih vsako leto obnavljajmo. Vsako zdravilo naj bo na svojem mestu in naj ima razločen in potreben napis z navodilom za uporabo.

Potrebščine in zdravila

Toplomer za merjenje telesne toplote. — **Gaza** ali prekuhana platnena krpa za čiščenje in pokrivanje ran. — **Pavola** ali vata za čiščenje ran. — **Povoji** za obvezovanje ran. — **Trikotna ruta** za povezovanje ran in drugih poškodb. —

Obliž za pritrjevanje manjših obvez, najboljši je levkoplast. — **Lizol** za razkuževanje rok in raznih predmetov. — **Lug** ali močna raztopina sode za razkuževanje tal in raznega posodja. — **Jodova tinktura** za razkuževanje ran. — **Alkohol** za čiščenje ran. — **Bencin** za čiščenje kože.

Kis ali očet zoper srčne slabosti, za okrepitev živcev in za drgnjenje. — **Vazelin** ali borvazelin za na rane. — **Smukec** za posipanje vnete kože. — **Aspirin** za potenje in zoper prehlad. — **Piramidon** zoper glavobol. — **Kinin** zoper vročino. — **Hoffmanove kapljice** zoper slabosti v želodcu. — **Ricinovo olje** za čiščenje črevesja. — **Baldrijanove kapljice** zoper želodčne krče. — **Jedilna soda** zoper zgago in razne želodčne težave. — **Riževa moka** za posipanje. — **Galun** za spiranje ust in grgranje. — **Apnena voda** zoper drisko in krvavitev, pomešana z lanenim oljem zoper opekline. — **Kafra** za utiranje in zoper revmatizem. — **Čreslova zavrelica** zoper grižo in rastlinske strupe. — **FIGE** so posušene uspešno čistilo. — **Oglje** zoper grižo. — **Otrobi** za obkladke. — **Svinčena voda** za obkladke in ovitke zoper otekline, vnetje. — **Burowe tablete** za obkladke zoper otekline. — **Salmiak** zoper glavobol in za mazanje plkov.

Zdravilne rastline

Arnika ali **brdnja** (arnica montana) daje arnikovo tinkturo za izpiranje gnojnih ran in za obkladke na ranjena in poškodovana mesta. Cvetočo arniko na drobno zrežemo in jo namočimo v devet delov špirta ter pustimo na soncu. Ob uporabi jo razredčimo (2—3 žlice na liter vode).

Alant (inula helenium) daje iz korenine čaj zoper vnetje bronhijev, pljučne bolezni in bledico.

Bezeg (sambucus nigra) daje iz listja in cvetja čaj zoper prehlad. Suhe bezgove jagode so zoper drisko, čaj iz njih zoper prehlad.

Borovnice (vaccinium myrtillus) dajo iz listja čaj zoper sladkorno bolezen, suhe jagode pa so zoper želodčne krče in drisko.

Breza (betula alba) daje iz listja čaj zoper sečne bolezni.

Brinje (juniperus communis) daje iz jagod čaj zoper želodčne in druge trebušne bolezni; olje rabimo za utiranje pri revmatskih bolečinah.

Buča (cucurbita maxima) daje pečke, ki jih skuhamo na mleku zoper prehlad in kašelj.

Čebula (*allium cepa*) je zoper gliste in kašelj ter za utiranje.

Češmin (*berberis vulgaris*) daje plodove, korenine, listje in lub zoper boleznj vranice in jeter, dalje za čaje zoper zlatenico.

Grenka deteljica (*menyanthes trifoliata*) daje iz listov čaj zoper slabosti trebušnih organov in zoper bledičnost.

Travniški dresen (*polygonum bistorta*) daje iz korenike čaj zoper grižo, vročino in krvotok.

Gladež (*ononis spinosa*) daje iz korenik čaj zoper sečne boleznj.

Gladišnik (*agrifonia eupatoria*) daje iz listov čaj zoper boleznj na pljučih, jetrih in ledvicah, zoper želodčni katar in rane v trebuhu; dalje za obkladke zoper otekle bezgavke.

Glistovnica (*aspidium filix mas*) daje iz korenike čaj zoper trakuljo in črevesne gliste; dalje kopeli zoper nabrekle žile, putiko in golšo.

Gorčica (*sinapis alba*) daje iz semenja olje za obkladke pri vnetju.

Grenkuljica (*glechoma hederacea*) daje iz zeli in listov čaj zoper zlatenico, želodčno slabost, pljučne boleznj in boleznj na mehurju; dalje tople kopeli zoper protin.

Habat (*sambucus ebulus*) daje iz korenine, skorje in jagod čaj zoper ledvične boleznj.

Hmelj (*humulus lupulus*) daje moko zoper želodčne in trebušne boleznj.

Hrast (*quercus pedunculata*) daje iz skorje čaj zoper srčno oslabeledost.

Hren (*cochlearia armoracea*) daje iz korenine sok zoper škorbut, vodenico, vročico, naduho in razne ledvične boleznj.

Divji in sladki janež (*pimpinella saxifraga et anisum*) daje iz semena in korenin čaj zoper črevesne krče in razne boleznj prs in grla.

Ječmen (*hordeum vulgare*) daje čaj zoper želodčni katar, grižo in hripavost. Zrnje namočimo, skuhamo in primerno osladimo.

Jetičnik (*veronica officinalis*) daje čaj zoper pljučne in sečne boleznj.

Kamilica (*matricaria chamomilla*) daje iz cvetja čaj zoper želodčne krče, za grgranje, izpiranje ust in nosa. Isto zdravilno vrednost ima **rimška kamilica** (*anathemis nobilis*).

Kislica (*rumex acetosa*) daje čaj za čiščenje krvi in odvajanje vode.

Kolmež (*acorus calamus*) daje iz korenike čaj zoper težko prebavo.

Komarček ali **koromač** (*foeniculum officinale*) daje iz semena čaj zoper napenjanje.

Kopriva (*urtica dioica*) daje iz listov in korenin čaj zoper zlatenico in razne ledvične in sečne bolezni, rabimo jo tudi za utiranje.

Korenje (*daucus carota*) je zoper katar, pljučnico, bledičnost.

Košutnik ali **encijan** (*gentiana lutea*) daje iz korenike čaj zoper slabo prebavo, zaprtje, bledičnost in želodčne krče.

Kozja češnja ali **psikovec** (*rhamnus cathartica*) daje iz jagod sok zoper zaprtje.

Vodna kreša (*nasturtium officinale*) daje čaj zoper pljučne bolezni.

Krhlika (*rhamnus frangula*) daje iz skorje čaj zoper zaprtje; **čistilna krhlika** (*rhamnus cathartica*) pa daje iz plodov in skorje čaj zoper zaprtje in slabo prebavo.

Lan (*linum usitatissimum*) daje iz semena čaj in olje za tople obkladke in zoper želodčne bolečine.

Lapuh (*tussilago farfara*) daje iz listja čaj zoper pljučne bolezni in kašelj; dalje zoper influenco, jetiko in otekle žleze; liste zoper vnete tvore in rane.

Lipa (*tilla grandifolia et parvifolia*) daje iz cvetja čaj zoper prehlad.

Lisičjak (*lycopodium clavatum*) daje iz semen moko za posipanje.

Lučnik ali **papeževa sveča** (*verbascum thapsiforme*) daje iz cvetnih listov čaj zoper zasliženje in kašelj ter razne pljučne bolezni.

Malva ali **rožni slez** (*althaea rosea*) daje iz cvetja čaj za grgranje.

Manov jesen (*fraxinus ornus*) daje sok za čistilo črev.

Materina dušica (*thymus serpyllum*) daje sok in čaj zoper ledvične in sečne bolezni ter zoper slabokrvnost in kašljanje; **vrtna materina dušica** (*thymus vulgaris*) pa daje čaj zoper krče v trebuhu in oslovski kašelj.

Medvedove češnje (*arbutus uva ursi*) dajo iz listja čaj zoper vodenico in razne sečne bolezni.

Melisa (*melissa officinalis*) daje iz listja čaj zoper trebušne bolečine.

Meseček (*calendula officinalis*) daje iz listja čaj zoper živčne in ledvične bolezni.

Meta (*mentha piperita*) daje čaj zoper pljučne in živčne bolezni, oslabeledost in slabo prebavo; **črna meta** (*marrubium vulgare*) pa daje čaj zoper pljučne bolezni, splošno oslabeledost, oslovski kašelj in jetrne bolezni.

Milnica (*saponaria officinalis*) daje iz korenike čaj zoper kožne bolezni.

Črna ali kapucinska murva (*morus nigra*) daje sok zoper vnetja v goltu.

Nokota ali kožušček Device Marije (*triconella foenum graecum*) daje iz semena moko za tople obkladke na tvore in gnojne rane, dalje čaj za grgranje.

Omela (*viscum album*) daje čaj zoper notranje krvavitve in božjast.

Močvirski oslad (*spiraea ulmaria*) daje iz korenine, cvetja in zeli čaj zoper steklino, vodenico in krvotok; obliž za gnojne rane.

Oves (*avena sativa*) daje iz semena in slame čaj zoper pljučne in živčne bolezni.

Pelin (*artemisia absinthium*) daje čaj zoper želodčne, živčne in revmatične bolezni; **divji pelin** (*artemisia vulgaris*) pa daje iz korenin čaj zoper kronično drisko, splošno oslabeledost, živčne bolečine in božjast.

Peteršilj (*petroselinum sativum*) daje iz korenin in listov čaj zoper motnje v prebavilih.

Planinski mah ali islandski lišaj (*cetraria islandica*) daje čaj zoper zasliženje in za pospeševanje teka.

Plešec (*capsela bursa pastoris*) daje čaj zoper notranje krvavitve in za obkladke na krvaveče rane.

Pljučnik (*pulmonaria officinalis*) daje čaj zoper pljučne bolezni in grižo.

Potrošnik (*cichorium intybus*) daje čaj zoper zlatenico, živčne in pljučne bolezni.

Preslica (*equisetum arvense*) daje čaj zoper sečne in prebavne bolezni, dalje za obkladke na stare, gnoječe se rane.

Rabarbara (*rheum officinale*) daje čaj zoper slabo prebavo in želodčni katar.

Regrat (*taraxacum officinale*) daje iz listov in korenin čaj zoper zaprtje, zlato žilo in vodenico.

Repinec (*lappa officinalis*) daje iz korenine čaj zoper tvore v želodcu, napenjanje in vročico, dalje za obkladke na rane.

Resa (*alchemilla vulgaris*) daje iz korenin čaj zoper grižo.

Rman (*achillea millefolium*) daje iz cvetov in listov čaj zoper jetrne, želodčne in črevesne bolezni, dalje zoper krče in prehlad.

Rosika (*drosera rotundifolia*) daje sok zoper oslovski kašelj.

Rožmarin (*rosmarinus officinalis*) daje iz cvetočih vejic čaj za okrepitev srca in zoper sečne bolezni.

Vinska rutica (*ruta graveolens*) daje čaj za pomirjenje živcev.

Sivka (*lavendula vera*) daje iz cvetja in zeli čaj in olje zoper glavobol, živčno slabost in navale krvi.

Sladka korenina (*polypodium vulgare*) daje čaj zoper hripavost.

Slez ali ajbiš (*althaea officinalis*) daje čaj zoper prehlad.

Smetljika (*euphrasia officinalis*) daje čaj zoper zastarel katar.

Smreka (*pinus excelsa*) daje iz mladih poganjkov čaj zoper pljučne bolezni.

Srčna moč (*potentilla tormentilla*) daje iz korenine čaj zoper krvavitev, zasliženost pljuč, krvavo grižo in notranje rane, ovitke pa za zunanje rane.

Šentjanževka ali krčna zel (*hypericum perforatum*) daje čaj zoper krče in jetrne bolezni.

Špajka (*valeriana officinalis*) daje iz posušenih korenin čaj zoper želodčne krče, živčne, srčne in prebavne bolezni.

Črni trn (*prunus spinosa*) daje iz cvetov, listov in plodov čaj zoper želodčne krče in sečne bolezni.

Trpotec (*plantago lanceolata*) daje sok in čaj zoper zastarane pljučne bolezni, dalje za obkladke na rane in tvore.

Trta (*vitis vinifera*) daje sok zoper revmo, jagode pa zoper zasliženost črev in želodca, sok zoper vnetje oči.

Verbena (*verbena officinalis*) daje čaj zoper zlatenico, oslovski kašelj in kronični katar, tudi zoper garje in lišaj.

Vijolica (*viola odorata*) daje iz listja čaj zoper hud kašelj.

Zdravje vsega sveta (*geum urbanum*) daje čaj zoper želodčne bolezni.

Zlati grmiček ali tavžentroža (*erythraea centaurium*) daje čaj zoper želodčne bolezni, zgago in netečnost.

Žajbelj ali kadulja (*salvia officinalis*) daje čaj za grgranje in izpiranje, dalje zoper pljučne in ledvične bolezni.

Razne mere in uteži

Prvotno je imel vsak narod svoje mere in uteži, kar je hudo oviralo mednarodno trgovino. Leta 1790 je Francoska akademija znanosti predlagala enoten merski sestav za vse države. Italija ga je sprejela leta 1860. Ta sestav je imel za osnovno mero meter, ki naj bi bil štiridesetmilijonski del zemeljskega obsega, merjen na ravniku.

Dolžinske mere

Mednarodne

- 1 Mm (mirijameter) = 10 km = 10.000 m = 100.000 dm =
= 1.000.000 cm = 10.000.000 mm.
1 km (kilometer) = 1.000 m = 10.000 dm = 100.000 cm =
= 1.000.000 mm.
1 m (meter) = 10 dm = 100 cm = 1.000 mm.
1 dm (decimeter) = 10 cm = 100 mm.
1 mm (milimeter) = 1.000 mikronov.
1 geografska milja = 7.500 m.
1 morska milja = 1.852 m.
1 morski vozle = $\frac{1}{120}$ morske milje = 15,46 m.
1° (stopinja na ravniku) = 15 geografskih milj = 111.307 km.

Angleške

- 1 angleška milja = 1.760 jardov = 880 fathomov = 1.609 m.
1 jard = 0,914399 m.
1 foot (čevlj) = 0,304799 m.
1 inch (palec) = $\frac{1}{12}$ čevlja = 0,02539954 m.
V mednarodni trgovini velja 12 jardov = 11 m.

Ruske

- 1 vrsta = 500 seznjev = 1.066,8 m.
1 sažen (seženj) = 3 aršini = 2,1336 m.
1 aršin = 16 verškov = 0,7112 m.

Japonske

- 1 ri = 300 tchō = 18.000 ken = 108.000 shaku = 3.927 m.
1 tchō = 60 ken = 109,08 m.
1 ken = 6 shaku = 60 snu = 600 bu = 1,81 m.
1 shaku = 10 snu = 0,302 m.
1 snu = 10 bu = 0,032 m.

Stare

- 1 seženj = 6 čevljev = 72 palcev = 864 črt = 1,8965 m.
 1 čevlj = 0,316 m.
 1 palec (cola) = 12 črt = 0,02634 m.
 1 vatel (laket) = 0,7775 m.
 1 pest (konjska mera) = 0,1054 m.

Ploskovne (površinske) mere

Mednarodne

- 1 km² (kvadratni kilometer) = 100 ha = 10.000 a =
 = 1.000.000 m².
 1 ha (hektar) = 100 a = 10.000 m².
 1 a (ar) = 100 m².
 1 m² (kvadratni meter) = 100 dm².
 1 dm² (kvadratni decimeter) = 100 cm².
 1 cm² (kvadratni centimeter) = 100 mm² (kvadratnih milimetrov).
 1 kvadratna geografska milja = 3,4289 km².

Angleške

- 1 kvadratna angleška milja = 640 akrov = 2,5897 km².
 1 aker = 40,467 arov.

Ruske

- 1 ruska kvadratna vrsta = 104¹/₆ desetine = 1,13802 km².

Stare

- 1 oral = 1 joh = katastrsko jutro = 1.600 kvadratnih sežnjev = 57,5 a.
 1 kvadratni seženj ali kvadratna klaftra = 3,597 m².
 1 kvadratni čevlj = 0,1 m².

Telesne, prostorninske in votle mere

Mednarodne

- 1 m³ (kubični meter) = 1.000 dm³ = 1.000.000 cm³ = 1 milijarda mm³ = 10 hl = 1.000 l = 10.000 dl.
 1 dm³ (kubični decimeter) = 1.000 cm³ = 1.000.000 mm³.
 1 cm³ (kubični centimeter) = 1.000 mm³ (kub. milimetrov).
 1 hl (hektoliter) = 100 l.
 1 l (liter) = 10 dl.
 1 dl (deciliter) = 10 cl.

- 1 cl (centiliter) = 10 ml (mililitrov).
 1 reg. tona (registrska tona) = 100 kubičnih čevljev =
 = 2,83 m³.

Angleške

- 1 chaldron = 12 sackov = 13,08516 hl.
 1 barrel = 168,987 l.
 1 bushel = 36,34766 l.

Stare

- 1 kubični seženj = 6,820 m³.
 1 kubični čevelj = 0,032 m³.
 1 četrtinjak = 10 velikih veder = 564,50 l.
 1 polovnjak = 5 velikih veder = 282,25 l.
 1 veliko vedro = 2 mali vedri = 40 bokalov = 40 ok =
 = 56.6 l.
 1 malo vedro = 20 bokalov = 1 mernik = 23 kg pšenice =
 = 28.3 l.
 1 bokal = 4 maseljce = 1,41 l.
 1 maseljc za tekočino = 35 cl.
 1 maseljc za žito = 96 cl.
 1 polič = 7 dl.

Uteži

Mednarodne

- 1 t (tona) = 10 q = 1.000 kg.
 1 q (metrski stot, cent, kvintal) = 100 kg = 10.000 dkg.
 1 kg (kilogram) = 100 dkg = 1.000 g.
 1 dkg (dekagram) = 10 g.
 1 g (gram) = 10 dg (decigramov) = 100 cg (centigramov)
 = 1.000 mg (miligramov).
 1 karat = 205,6 mg (miligramov).

Angleške

- 1 tona = 20 kvintalov = 1.016,048 kg
 1 mala tona = 2.000 liber = 907,185 kg.
 1 Cwt (kvintal) = 112 liber = 50,802 kg.
 1 lb (libra) = 7.000 granov = 453,592645 g.
 1 unča = $\frac{1}{16}$ funta = 28,349540 g.
 1 dram = $\frac{1}{16}$ unče = 1,771846 g.
 1 funt = 5.760 granov = 373,241948 g.
 1 penniweight = $\frac{1}{20}$ unče = 1,555175 g.
 1 grain (gran) = $\frac{1}{24}$ penniweighta = 6,479895 cg (centi-gramov).

Stare

- 1 cent = 100 funtov = 3.200 lotov = 56,6 kg.
- 1 funt = 32 lotov = 56 dkg.
- 1 lot = 17,5 g.
- 1 oka = 1,28 kg.

Števne mere

- 1 véllki ducat = 12 ducatov = 144 kosov.
- 1 ducat (dvanajstica) = 12 kosov.
- 1 kopa = 6 razstavk = 60 snopov.
- 1 razstavka = 10 snopov.
- 1 bala (papirja) = 10 risov.
- 1 ris = 10 knjig.
- 1 knjiga = 10 leg.
- 1 lega = 10 pol.

Časovne mere

- 1 leto = 12 mesecev = 52 tednov in 1 dan.
- 1 teden = 7 dni.
- 1 dan = 24 ur = 1.640 minut = 98.400 sekund.
- 1 ura = 60 minut = 3.600 sekund.
- 1 minuta = 60 sekund.
- 1 koledarsko leto = 365 dni in 6 ur.
- 1 lunin mesec = 29 dni, 12 ur in 44 minut.

Delovne mere

- 1 kal. (kalorija) je množina toplote, ki segreje 1 liter vode za 1° C = 427 mkg.
- 1 atm (atmosfera) je pritisk 1 kg na 1 cm².
- 1 mkg (metrski kilogram) je sila, ki dvigne 1 kg 1 m visoko.
- 1 KS ali HP (konjska sila) je sila, ki dvigne 75 kg v eni sekundi 1 m visoko ali 1 kg v eni sekundi 75 m visoko = 632 kal.
- 1 človeška sila je približno 1/3 konjske sile.

Električne mere

- 1 V (volt) je enota električne napetosti.
- 1 Amp (amper) je enota jakosti električnega toka.
- 1 kiloamper je 1.000 Amp.
- 1 Ohm je enota električnega upora.
- 1 W (vat) je delo, ki ga izvrši 1 Amp močan tok pri 1 V napetosti v eni sekundi.
- 1 KW (kilovat) = 10 hektovatov = 1.000 W = 1,53 KS.
- 1 KWH (kilovatna ura) je 860 kal.

Takse in pristojbine

Vloge in prošnje na oblastva od vsake pole L 4.—. Kadar je omenjeno, da je taksa plačljiva od pole, je razumeti papir, ki ima 1.750 cm² površine ali manj. Ako je površina papirja večja, se plača taksa tolikokrat, kolikorkrat je površina 1.750 cm² obsežena v površini cele listine ali spisa. Začeta pola velja za celo polo.

Priloge k prošnjam, vlogam in pritožbam (ako ni na njih že večja taksa) L 1.60.

Pismene odločbe (rešitve), odloki in obvestila oblastev L 8.—.

Pritožbe zoper odločbe nižjega državnega ali avtonomnega oblastva, namenjene višjemu oblastvu, od vsake pole L 12.—.

Opomin oblastva, naj stranka plača takso za nekolokovano ali nezadostno kolokovano vlogo, ki jo je vložila pri oblastvu, L 4.—.

Izpričevala in potrdila, ki jih izdajajo oblastva ali privatne osebe o osebnih lastnostih, razmerah, sposobnosti, delu itd., L 8.—.

Krstni in rojstni list, samski, poročni in mrliški list (cerkveni kolki) L 3.80.

Stalne napisane ali naslikane objave ali reklame, tudi svetlobne, po njih velikosti na leto, in sicer:

pod $\frac{1}{2}$ m² L 16.—, od $\frac{1}{2}$ do 1 m² L 32.—, nad 1 m² do 4 m² L 60.—, nad 4 m² L 100.—. — Za objave v železniških vozovih, tramvajih, avtobusih, na železniških in v javnih zgradbah (bankah, restavracijah, hotelih, kinematografih itd.) ena desetina te takse. — **Lepaki** L 0.20 za vsak izvod, ako jih nosijo po mestu, L 4.—. — K reklamni taksi se pobira še 50/0 pokrajinska doklada.

Zakupne pogodbe o najemu stanovanj, lokalov in zgradb po višini letne najemnine ne glede na to, za koliko časa se pogodba sklene, in sicer: do L 912.— L 4.—, nad L 912.— do L 1.368.— L 8.—, nad L 1.368.— do L 2.280.— L 16.—, nad L 2.280.— do L 3.800.— L 24.—, nad L 3.800.— do L 7.600.— L 40.—, nad L 7.600.— do L 11.400.— L 80.—, nad L 11.400.— do L 19.000.— L 160.—.

Nad tem zneskom pa od vsakih nadaljnjih L 38.— še 1%. — Za sestavo pogodbe je treba uporabljati monopolizirani obrazec.

Tudi za podnajeme je treba napraviti pismene pogodbe,

ki morajo obsegati podatke o obsežnosti, opremi, legi, potrebi in najemnini sobe. Na skupni znesek podnajemnine je treba placati takso kakor pri zakupni pogodbi o najemu stanovanj itd., a na zakupnino opreme 2°/₁₀ takso po dogovorjenem času. Če je pogodba sklenjena za nedoločen čas, placamo takso po trikratni vrednosti zakupnine opreme. Tudi te pogodbe je treba sestavljati na monopoliziranih obrazcih, na katere je prilepiti 2°/₁₀ takso za zakupnino opreme v kolkih, katere je treba istočasno uničiti.

Za vsako spremembo sklenjenih pogodb glede časa, kraja, osebe, načina in obsega pravic ali višine najemnine in podnajemnine je treba skieniti novo pogodbo.

Nupo-prodajne pogodbe: za nakup in prodajo premičnin od vrednosti 2%; nepremičnin do vrednosti L 76.000.— 6%, nad L 76.000.— do 380.000.— 7%, nad L 380.000.— do 1 milijona 900.000.— 8%, nad L 1,900.000.— 10%. V obeh primerih je plačati še za listino L 20.—. Pri taksi za nakup in prodajo nepremičnin gre še 1% v korist sklada za gradnjo, popravila itd. sodnih zgradb ter 2% pokrajinske takse za prenos nepremičnin.

Posodbene pogodbe o oddaji nepotrošne stvari za določen čas v rabo L 8.—, ako pa je za rabo pogojena odškodnina, 2% po dogovorjenem času.

Pooblastila, neomejena ali omejena, od vsake pole L 12.—.

Potrčila ali priznanice o prejemu vsote ali predmetov pol odstotka od vrednosti, o sprejeti najemnini za stanovanja in lokale: do L 190.— L 0.40, od L 190.— do L 380.— L 0.80, od L 380.— do L 760.— L 2.—, od L 760.— do L 1.140.— L 4.—, nad L 1.140.— za vsakih L 38.— še L 0.20.

Oporoke: za izjavo poslednje volje za vsako polo L 6.—; za ustne izjave poslednje volje na zapisnik L 60.—; za predajo pismene izvensodne izjave poslednje volje v shrambo sodišču L 30.—. K tej taksi gre še 1°/₁₀ za sodni prispevek.

Naročilnice: L 0.40.

Računi: do L 19.— brez kolka, nad L 19.— do L 38.— L 0.40, nad L 38.— do L 190.— L 0.80, nad L 190.— do L 380.— L 1.20, nad L 380.— L 2.— od vsake pole.

Nabavne knjižice trgovcev in obrtnikov o oddanem blagu posameznim osebam na leto L 4.—.

Trgovske knjige: glavne L 0.40, druge L 0.20 od vsakega lista, ne glede na njegovo velikost. Tej taksi so podvrženi tudi kartotečni listi.

Za razglasitev, da ne veljajo raztrgane (nečitljive) ali

izgubljene listine ali vrednostni papirji (razveljavitev listin): pri vrednosti od L 190.— do 380.— L 6.—, nad L 380.— L 12.—; če pa listina nima vrednosti označene, L 18.—. — Razen tega še $\frac{1}{10}$ gornje takse za sodni prispevek.

Živinski potni listi: pokrajinska taksa:

1. Za izdajo živinskega potnega lista, ki se nanaša: a) na drobnico (ovce, kože in svinje), od glave L 0.50; b) na konje in govedo z vsemi mlečnimi sekalci in na osle, mule in mezge, ne glede na njih starost, od glave L 3.—; c) na konje in govedo z enim ali več stalnimi sekalci, od glave L 5.

To takso plačuje s porabo pokrajinskega kolkovnega papirja (golica, na kateri je vtisnjena vrednost takse) lastnik živali, za katere je izdan potni list.

Ce je izdan za več glav drobnice en sam potni list, je treba nalepiti za vsako še po L 0.50 kolka. Za sesajoča teleta in žrebeta, ki se odpremljajo skupaj z materjo, je nalepiti na potni list dopolnilni kolek za L 0.50.

2. Za prenos lastništva: a) za drobnico (ovce, kože in svinje) od glave L 3.—; b) za konje in govedo z vsemi mlečnimi sekalci in za osle, mule in mezge, ne glede na njih starost, od glave L 10.—; c) za konje in govedo z enim ali več stalnimi sekalci, od glave L 15.—.

3. Za overitev potrdil o izvoru in zdravju živali in potrdil o izvoru in zdravju živalskih proizvodov, ki jih izdajajo veterinarji ob izvozu v inozemstvo za vsak železniški voz posebej, na izvirno besedilo L 50.—, na prevod potrdila v tuj jezik L 10.—.

Občinska taksa: 1. za izdajo živinskega potnega lista L 1.50; 2. za prenos lastništva na živinskem potnem listu L 1.—; 3. za obnovitev potrdila o zdravju živali L 1.—; 4. za spremembo namembnega kraja L 1.—; 5. za pregled živali L 0.50.

Takso št. 1., 2., 3. in 4. je plačati za vsak posamezen potni list ne glede na število glav, navedeno v posameznih potnih listih. — Takso št. 1., 3., 4. in 5. plača stari, takso št. 2. pa novi lastnik živali.

Žigovina, oziroma pristojbina na mere in merilne priprave, ki se predlože v prvi ali občasni pregled in žigosanje, overitev itd.:

Mere in priprave za merjenje dolžine in površine: Od 20 do 5 metrov L 6.—, od 2 in 1 metra L 2.—, od 5 in 2 decimetrom L 1.—, konjske mere L 2.—. **Debelinske mere:** od

2 do 1 metra L 2.—, manjše od 1 metra L 1.—. Priprave za merjenje dolžine L 20.—, za merjenje površine L 40.—.

Mere in priprave za merjenje tekočin in suhih tvarin: za 1 hektoliter L 6.—, od 50 do 10 litrov L 4.—, od 5 do 2 litrov L 2.—, od 1 litra do 1 centilitra L 0.50. **Stekleni baloni:** do vstetih 10 litrov L 2.—, nad 10 litrov L 3.—. **Kadi za tropine** za vsak hektoliter prostornine L 4.—. **Kangle za mleko:** od 1 do 5 litrov L 1.—, nad 5 do 10 litrov L 2.—, nad 10 litrov L 3.—. **Mere za mleko:** do 5 litrov L 4.—, nad 5 do 10 litrov L 8.—, za vsakih nadaljnjih 10 litrov po L 2.—. **Priprave za merjenje tekočin:** do 2 litrov L 5.—, nad 2 do 5 litrov L 20.—, nad 5 do 50 litrov L 50.—, nad 150 litrov L 70.—. **Mere za suhe tvarine:** za posebne namene L 4.—. **Okviri za merjenje drv:** do 2 m² L 2.—, nad 2 m² L 5.—.

Steklenice in steklene posode za točenje alkoholnih pijač in mleka: gostilniške steklenice, za vsako L 0.30, čaše z enim merskim znakom, za vsako L 0.30, z dvema merskima znakoma, za vsako L 1.—. **Steklenice za mleko,** za vsako L 0.30.

Sodi: do 100 litrov prostornine za sod L 2.—, za vsakih nadaljnjih 100 litrov L 2.—. Če sodov ne prevzamemo en dan po določenem roku, je treba plačati za vsak nadaljnji dan **ležarino** po L 0.50 za vsak sod 1 hl prostornine. — V obeh primerih se ostanek, manjši od hektolitra, računa za cel hektoliter.

Uteži: od 50 do 10 kilogramov L 2.—, od 5 do 1 kilograma L 1.—, od 50 dekagramov do 1 grama L 0.20. Za precizne uteži se pobira, začenši od 20 kilogramov do 1 grama, dvakratni znesek prednjih postavk, od 500 miligramov pa do 1 miligrama za utež L 1.—.

Tehtnice prečnice z enakimi ali neenakimi kraki, tehtnice z vrhnjimi skledami, rimske tehtnice in mostne tehtnice z nosilnostjo:

do 10 kg	L 2.—	do 1.000 kg	L 25.—
do 50 kg	L 4.—	do 5.000 kg	L 40.—
do 100 kg	L 6.—	do 10.000 kg	L 60.—
do 200 kg	L 10.—	do 15.000 kg	L 100.—
do 500 kg	L 15.—	do 40.000 kg	L 150.—

Nad 40.000 kg nosilnosti za vsakih nadaljnjih (polnih ali začetih) 1.000 kg še po L 25.—.

Za pregled številčevega mehanizma L 2.—.

Davek na dohodek hišnega služabništva znaša na leto

L 19.— za vsako osebo. K temu davku je plačati še L 1.90 v korist narodnoobrambnega sklada in L 9.50 v korist pokrajinskega bednostnega sklada. Dokaz plačila teh davščin je davčna karta.

Davki

1. **Posredni davki** so predpisani na stvari same; plača jih tisti, ki blago uporablja, kupi, proda itd. Taki davki so: trošarine (n. pr. na vino), monopoli, carine in takse.

2. **Neposredni davki** so predpisani posameznim davkoplačevalcem na njihovo imetje, oziroma njihove dohodke.

Neposredni davki obsegajo: osnovni davek, dopolnilni davek in razne doklade (pokrajinske, občinske).

Najbolj navadni neposredni davki so:

zemljarina — davek na dohodke zemljišč,

zgradarina — davek na dohodke zgradb,

pridobnina — davek na dohodke podjetij, obratov in samostojnih poklicev,

rentnina — davek na rente,

družbeni davek — davek na dohodke podjetij, ki polagajo javne račune.

Plačevanje davkov

Zemljarino plačujemo polletno, za prvo polletje do 15. avgusta, za drugo do 15. novembra.

Zgradarino, pridobnino, rentnino in družbeni davek plačujemo četrtletno, in sicer najkasneje do 15. februarja, 15. maja, 15. avgusta in 15. novembra.

Kdor ne plača davkov v predpisanem roku, mu tečejo do dneva plačila 6% obresti. Tedaj ima davčna uprava pravico do izvršilnega postopanja: najprej pošlje opomin, potem pride prisilna izterjava, ki obsega rubežen in prisilno prodajo.

Davke plačujemo po položnici, še bolje pa z davčno knjižico, ki jo dobimo na davčni upravi in ki so vanjo vpisani vsi predpisi davkov in vsa plačila, tako da imamo vedno pregled; zato naj ima vsak davkoplačevalec davčno knjižico.

Napovedi

Zgradarino, pridobnino in rentnino je treba vsako leto napovedati na posebnih tiskanih obrazcih, ki jih dobimo v knjigarnah in papirnicah. Napoved moramo vložiti v 30 dneh po javnem pozivu za vložitev.

Oddajo stavbe v najem ali začetek obratovanja moramo prijaviti davčni upravi v 14 dneh.

Pri hoji ali vožnji pomni predvsem tole:

1. Hodi in vozi vedno desno, prehitevaj samo levo.
2. Vozilo imej ponoči razsvetljeno spredaj z lučjo, zadaj z odbojnim steklom.
3. Ob srečavanju zastri reflektorsko luč, ki jemlje nasproti vozečim vid.
4. Kadar nameravaš zaviti z vozilom čez cesto, daj prej znamenje tistim, ki so za teboj.
5. Še posebej bodi pazljiv na ovinkih in kadar srečuješ živinsko vprego.
6. Pešec naj hodi čez cesto vedno naravnost in tam, kjer so prehodi zaznamovani.
7. Pri prehodu čez prometno cesto pazi do srede ulice na vozila, ki prihajajo od ene strani, potem pa na tista, ki prihajajo z druge.
8. Če ne veš, kam bo vozilo krenilo, obstoj.
9. Strogo se ravnaj po vseh določenih cestnopolijskega reda, ki ima namen skrbeti za red in varnost na cestah.

Kar je na naši risbi belo, je belo tudi na znamenjih v naravi. Kar je na naši risbi črno, je na znamenjih v naravi rdeče. Znamenja za nevarnost imajo obliko trikotnika, strogi predpisi in prepovedi pa obliko kroga.

Kar je na naši risbi črtkano, je na znamenju v naravi modro. Navodila in opozorila so pravokotne oblike.

Predznak za križišče

Pazi na vlak

Znak za šolo

Dovoljena smer

Prepovedano hupanje

Promet za motorna vozila prepovedan

Prepovedano prehitevanje

Varčujmo s kurivom

Dandanes moramo paziti na vsako poleno in na vsako kepo premoga. Dostikrat bi porabili veliko manj kuriva, če bi pregledali štedilnik in odstranili morebitne napake.

Prva risba kaže preveliko rešetko. Zrak, ki uhaja mimo kuriiva, odnaša preveč toplote v dimnik in hladi ploščo.

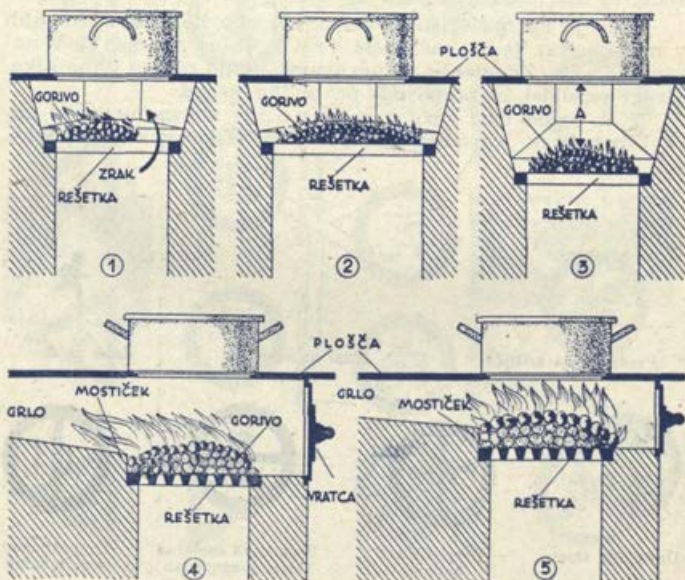
Druga risba kaže preveliko kurišče, ki nas sili, da po nepotrebem porabimo preveč kuriva.

Tretja risba kaže prenizko rešetko, kjer se plini in zrak preveč ohladi, preden dosežejo ploščo.

Razdalja med rešetko in kuhalno ploščo naj bo pri manjših štedilnikih 14—16 cm, pri večjih 16—18 cm in pri velikih 20—22 cm.

Četrta risba kaže prenizek mostiček in preširoko grlo. Pri majhnih štedilnikih je pravilna višina grla 5—6 cm, pri velikih 6—7 cm.

Peta risba pa kaže zgleden štedilnik.

Kako zračunam obresti?

Po priloženi razpredelnici lahko vsak zračuna, koliko se kaki vsoti denarja v določenem času nateče obresti. V prvem, tretjem in petem stolpcu je naznačena višina obrestovanja, v drugem, četrtem in šestem pa je tako imenovani delitelj, to se pravi število, s katerim moramo deliti zmnožek glavnice in števila dni, za katere bi radi preračunali obresti.

Vzemimo zgled. Kmet posodi svojemu sosеду 8.000 lir. Domenita se za 5% obresti. Sosed je obljubil vrniti posojilo z dolžnimi obrestmi čez štiri mesece. Koliko bo v tem času obresti?

Poiščimo v naši razpredelnici v tretjem stolpcu 5%, potem v isti vodoravni vrsti v četrtem stolpcu dobimo delitelj 7.200. Zdaj obresti lahko zračunamo po obrazcu:

$$\text{obresti} = \frac{\text{glavnica} \times \text{število dni}}{\text{delitelj}}$$

V našem primeru je glavnica 8.000 lir, število dni je 120, delitelj pa 7.200. Pomnožimo $8.000 \times 120 = 960.000$ in to delimo s 7.200. Dobimo 133.33 lir. Sosed mora torej po štirih mesecih vrniti kmetu 8.133.33 lir.

%	Delitelj	%	Delitelj	%	Delitelj
$\frac{1}{8}$	288.000	$3\frac{1}{2}$	10.286	7	5.143
$\frac{1}{4}$	144.000	$3\frac{3}{4}$	9.600	$7\frac{1}{4}$	4.966
$\frac{1}{2}$	72.000	4	9.000	$7\frac{1}{2}$	4.800
$\frac{3}{4}$	48.000	$4\frac{1}{4}$	8.471	$7\frac{3}{4}$	4.645
1	36.000	$4\frac{1}{2}$	8.000	8	4.500
$1\frac{1}{4}$	28.800	$4\frac{3}{4}$	7.579	$8\frac{1}{2}$	4.235
$1\frac{1}{2}$	24.000	5	7.200	9	4.000
$1\frac{3}{4}$	20.571	$5\frac{1}{4}$	6.857	$9\frac{1}{2}$	3.789
2	18.000	$5\frac{1}{2}$	6.546	10	3.600
$2\frac{1}{4}$	16.000	$5\frac{3}{4}$	6.261	$10\frac{1}{2}$	3.429
$2\frac{1}{2}$	14.400	6	6.000	11	3.237
$2\frac{3}{4}$	13.091	$6\frac{1}{4}$	5.760	$11\frac{1}{2}$	3.130
3	12.000	$6\frac{1}{2}$	5.538	12	3.000
$3\frac{1}{4}$	11.077	$6\frac{3}{4}$	5.333	$12\frac{1}{2}$	2.880

Prostornina okroglega lesa

P	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
K	28	38	50	64	78	95	113	133	154	177	201	227
P	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
K	254	284	314	346	380	415	452	491	531	573	616	661
P	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
K	707	755	804	855	908	962	1018	1075	1134	1195	1257	1320
P	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
K	1385	1452	1521	1590	1662	1735	1810	1886	1964	2043	2174	2206
P	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65
K	2290	2376	2463	2552	2642	2734	2827	2923	3019	3117	3217	3318
P	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77
K	3421	3526	3632	3739	3849	3959	4072	4185	4301	4418	4537	4657
P	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
K	4778	4902	5027	5153	5281	5411	5542	5675	5809	5945	6082	6221
P	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101
K	6362	6504	6648	6793	6940	7088	7238	7390	7543	7698	7850	8012

Pojasnilo: V naši razpredelnici pomeni P = srednji premer debla, K = ključ. Srednji premer debla dobimo bodisi s posebnim merilom, ali pa tako, da seštejemo premer na tanjšem in na debelejšem koncu in delimo z dve.

Prostornino okroglega lesa zračunamo po zgornji razpredelnici takole: Ko smo dobili srednji premer (P) v centimetrih, ga poiščemo v naši razpredelnici in si zapišemo številko (K), ki stoji ob njem. Potem pomnožimo dolžino debla z dobljenim ključem (K) in, kar dobimo, delimo z 10.000.

Primer: Hlod je dolg 6 m, srednji premer P = 54 cm. Koliko = prostornina (V)?

V naši razpredelnici je pri P = 54 cm ključ (K) = 2.290. Pomnožimo torej 2.290×6 (dolžina hloda). Dobimo 13.740. To moramo deliti z 10.000. Dobimo 1,374. Prostornina hloda je torej $1,374 \text{ m}^3$.

O p o m b a: 1 m^3 (kubični meter) je kocka, ki je 1 meter dolga, 1 m široka in 1 m visoka.

Brejost domačih živali

Začetek brejosti	K o n e c b r e j o s t i			
	kobile 340 dni	krave 284 dni	ovce ali koze 152 dni	svinje 116 dni
1. jan.	6. dec.	11. oktober	1. junij	26. april
15. jan.	20. dec.	25. oktober	15. junij	15. maj
1. febr.	6. januar	11. nov.	2. julij	27. maj
15. febr.	20. januar	25. nov.	16. julij	10. junij
1. mar.	3. februar	10. dec.	30. julij	24. junij
15. mar.	17. februar	23. dec.	13. avgust	8. julij
1. april	6. marec	9. januar	30. avgust	25. julij
15. april	20. marec	23. januar	13. sept.	8. avgust
1. maj	5. april	8. februar	29. sept.	24. avgust
15. maj	19. april	22. februar	13. oktober	7. sept.
1. junij	6. maj	11. marec	30. oktober	24. sept.
15. junij	20. maj	25. marec	13. nov.	8. oktober
1. julij	5. junij	10. april	29. nov.	24. oktober
15. julij	19. junij	24. april	13. dec.	7. nov.
1. avg.	5. julij	10. maj	29. dec.	23. nov.
15. avg.	20. julij	25. maj	13. januar	8. dec.
1. sept.	6. avgust	11. junij	30. januar	25. dec.
15. sept.	20. avgust	25. junij	13. febr.	8. januar
1. okt.	5. sept.	11. julij	1. marec	24. januar
15. okt.	19. sept.	25. julij	15. marec	7. februar
1. nov.	6. oktober	11. avgust	1. april	24. februar
15. nov.	20. oktober	25. avgust	15. april	10. marec
1. dec.	5. nov.	10. sept.	1. maj	26. marec
15. dec.	19. nov.	24. sept.	15. maj	9. april

Kobila je breja povprečno 340 dni (48 tednov ali 11 mesecev); **krava** 284 dni (40 tednov in pol ali 9 mesecev); **oslica** je breja povprečno 365 dni (52 tednov ali 1 leto); **ovca** in **koza** 152 dni (22 tednov); **svinja** 116 dni (17 tednov); **psica** 60 dni (9 tednov); **mačka** 56 dni (8 tednov); **zajklja** 30 dni (4 tedne).

Kokoš vali približno 20 dni 16 do 20 jajc; **pura** 28 dni 15 do 20 jajc; **gos** 30 dni 12 do 15 jajc; **raca** 30 dni 15 do 18 jajc; **golobica** 18 dni 2 do 3 jajca; **kanarčkova samica** 14 dni.

Kaj in koliko pojemo?

	DŠENIČNA MOKA	MLEKO	JAJCA	KRUH IN ZITO VSEH VRST	SUROVO MASLO	SLADKOR	MESO VSEH VRST
ITALIJA	 42 KG	 32 L	 119		 1,2 KG	 6,4 KG	 16 KG
ANGLIJA	 93 KG	 88 L	 172		 11,4 KG	 41,7 KG	 65 KG
FRANCIJA	 128 KG	 106 L	 149		 6,4 KG	 20 KG	 30 KG
KANADA	 76 KG	 241 L	 241		 13,8 KG	 42,2 KG	 68 KG
AVSTRALIJA	 94 KG	 80 L			 13 KG	 46,3 KG	 99 KG
NEMČIJA	 54 KG	 103 L	 129	 134 KG	 7,3 KG	 21,1 KG	 48 KG
ZDRUŽENE DRŽAVE SEV. AMER.	 71 KG	 140 L	 199	 138 KG	 9,2 KG	 41,1 KG	 60 KG
ŠVEDSKA	 53 KG	 187 L	 110	 107 KG	 9,2 KG	 40,8 KG	 37 KG

Vsaka država si prizadeva, da bi se čimbolj prehranila s tistim, kar sama pridelala. Tako ločimo države na poljedelske (poglavitno hranivo moka in kruh) in živinorejske (poglavitno hranivo mleko, meso in mlečni izdelki).

Otrokov dan

Jelica Kuret

Otrokov dan se začne že prejšnji večer s tem, da gre otrok zgodaj spat in se zjutraj naspan in z bistrimi očmi zbudi! Za šolarja je važno, da si že zvečer pripravi šolsko torbico. Tudi obleka mora biti lepo zložena in pri postelji pripravljena. Da si otrok čez noč dobro odpočije, mora imeti pravilno ležišče. Otrokovo telo potrebuje močno in ravno žimnico, vzmetnica je nepotrebna. Če je žimnica pozimi prehladna, dajmo pod spodnjo rjuho gorko odejo. Blazina naj bo nizka in ravna, najboljša je žimnata. Odeja bodi lahka in topla; pernica je nezdrava! Posteljo vsak dan dobro prezračimo. Otrok naj spi poleti pri odprtem oknu, toda ne v preplihu, pozimi pa zadošča, da okno samo pripravimo ali pustimo vratca pri peči odprta.

Šolar naj vstane zadosti zgodaj, da mu ni treba hiteti. Če se ne zbudi sam, ga prebudimo, a mirno in ljubeznivo, da ne bo prestrašen začel novega dneva! Priporočljiva je jutranja telovadba ob odprtem oknu. Tako se telo utrdi in tudi prebava lepo urédi. Nato se otrok umije. K pravi telesni negi spada tudi jutranje opravljanje velike potrebe, ki naj se ji otrok privadi. Čez dan kaj često ne bo našel pravega miru za to.

Ko je vse to opravljeno, pride jutranja molitev. Lepo je, če se h kratki molitvi zbere vsa družina. Nato je zajtrk, ki naj bo z molitvijo vred počitek pred dnevnim delom. To ni brez pomena! Glejmo, da se otrok pri mizi pravilno vede. S poukom te vrste ne začnemo nikoli zadosti zgodaj. Pač pa pazimo, da otrok ne postane v svojem vedenju izumetničen in narejen. Prva vzgoja za lepo vedenje pri jedi se začne že pri dojenčku. Pri prvem pitju mu držimo krožniček pod brado, da se ne polije. Ko odraste, ga čimprej naučimo samostojnosti pri jedi. Seveda bo mati še vedno pomagala. Način, kako je miza pripravljena in pogrnjena, ni brez važnosti. Nikar naj otrok ne prigrizuje kruha med igro in naj ne odlaga skodelice na tla med igrače. Vsak obrok jedi naj dobi ob določenem času, pa tudi na določenem kraju, na svoji mizici! Dajmo mu vedno prtiček okoli vratu in ga zgodaj navadimo, da se bo ogibal madežev. Karanje in tepež pri tem nista primerni sredstvi! Spočetka mu pregrinjamo mizo z voščenim platnom, kar pa ne sme biti potuha, da bi otrok zaradi njega ne pazil. Če otroka tako že v otroški dobi

navadimo na lepo vedenje pri mizi, prehod k mizi odraslih ne bo tako težaven.

Razume se samo po sebi, naj pride otrok k mizi vedno z umitimi rokami, čedno počesan in v redu napravljen.

Namizna posoda naj ustreza otroku: nikar velikih in težkih skodelic, ki jih otrok komaj drži v roki; nož dobi šele, ko odraste.

Važno je, da so otrokom pri mizi starši za vzgled!

Preden odide otrok v šolo, ga mati pokriža in mu dá svoj blagoslov na pot. Brez tega naj ne gre otrok nikoli od doma!

Otroku damo malico s seboj. Malica naj bo prava: nikar preveč, a tudi sestava naj bo pravilna.

Predšolski otrok ostane sicer doma, toda po zajtrku gre tudi na delo. Njegovo delo je — igranje. Otrok se igra — in to je važna stvar. Za otroka je igranje resnično delo, izpopolnjevanje umskih in telesnih sposobnosti ter prizadevanje za splošen razvoj. Za igranje potrebuje igrač. Igrače naj bodo prave in naj ustrezajo starostni stopnji. Samo najboljše je dovolj dobro, ne pa najdražje. Najboljše so tiste igrače, ki postanejo otroku stalni tovariši, ne pa tiste, ki ga trenutno razveselijo in jih potem odloži. Bodo naj preproste, iz dobrega, trpežnega gradiva, v veselih, živih barvah. Vzbujajo naj mu domišljijo in dejavnost, zato so priporočljive igrače, ki so vsestransko uporabne, spremenljive, vedno pripravljene, a oživijo šele pri igri. Najboljši so izdelki ljudske igračarske obrti, ki se pri nas v zadnjih časih poživlja v Dobropoljah, Ribnici in Sodražici. Še nekaj: igrače moramo umivati in čistiti! Celo slikanice imajo take, da jih lahko peremo! Nikar pa ne kupujmo otrokom igrač, ki so namenjene bolj očetom kot otrokom, tudi jim ne dajajmo pozimi igrač, ki se je z njimi mogoče igrati šele poleti. — Važen pa je red, ki naj se ga otroci naučijo pri spravljanju igrač. Če jim že ne moremo dati posebne omarice za to, jim dajmo vsaj poseben zabojček.

Po kosilu naj otrok eno uro počiva, predšolski otrok pa naj eno uro ali dve uri spi. Popoldanski čas je treba nato pravilno razdeliti. Določiti je treba uro za igranje in gibanje na prostem ter za šolske naloge in učenje. Nikar ne mučimo mestnih otrok s pustimi sprehodi.

Pri šolskih nalogah je paziti na pravilno telesno držo. Za to pa je potreben pravi prostor. Otrok mora imeti stol in mizo v pravilni višini.

Nedeljski popoldan naj bo vedno domač praznik. Prepuščajmo radi otrokom, da si način praznovanja sami izbere in tudi sami vse potrebno pripravijo. Že posvetovanje je veliko veselje. Kaj šele vse priprave, pri katerih se vzbujajo stvariteljski darovi in iznajdljivost. Priporočljivo je, da se navežejo taka praznovanja na letni čas in zlasti na cerkveno leto. Včasih se praznuje tudi god ali kak drug spominski dan v družini. V ta namen pripravijo otroci iz cenениh sredstev (svilen ali barvan svetlikast papir) potrebno okrasje: verige, vence, cvetlice itd., dalje primerne napise, slike in podobno. Skupna pesem, tiha pravljica, prisrčna predstava na senčnem odru, živahen lutkovni nastop poživijo slovesnost, pri preprosti malici pa se vse prijetno sprosti.

Otrok naj doma tudi dela, naj prevzame svoji starosti ustrezajoče dolžnosti. Niso še vse matere poučene, da bi se zavedale vzgojnega pomena takega otrokovega udejstvovanja. Ni važno, da otrok tu in tam kaj prinese iz trgovine, o priliki pobriše posodo ali pomaga pogrinjati mizo. Važno je, da prevzame neke redne in čisto določene dolžnosti, ki tvorijo del njegovega dnevnega reda in so torej stalne. Važna je odgovornost, ki jo otrok s tem prevzame. Seveda mora biti vse v mejah njegovih moči. V teh mejah pa naj ima tudi neko samostojnost. Če se mu pripeti nesreča, da naredi kakšno škodo, potrpiamo. Tudi nam bi se lahko primerila. Iz takih primerov naj se otrok uči za prihodnje.

Otrok doma rad pomaga. Ni prav, če ga s smehom odvrčamo in njegovo pomoč z omalovaževanjem odklanjamo. Rado se zgodi, da otroku s takim ravnanjem ubijemo veselje do dela in pripravljenost pomagati. Premagujmo svojo trenutno voljo in nevoljo. Jemljimo otrokovo delo vedno resno, poslušajmo njegovo mnenje in ga v stvarnem razgovoru popravljajmo. Tako se mu bo krepil čut za odgovornost. Otrok naj čuti, da ga cenimo kot bistven del družinske skupnosti. Iz sinov, ki zrastejo v takem duhu, bodo nastali krepki možje. Iz hčera takih družin bodo dobre in misleče gospodinje in žene. Otroci, ki pomagajo v gospodinjstvu, se zgodaj nauče ceniti materino požrtvovalno delo za družino.

Zadnja zahteva otrokovega dne je ista kot zjutraj. Po primerni večerji in vsekakor skupni večerni molitvi pred družinskim oltarčkom pride počitek. Otrok naj lega zgodaj počivat. Predšolski otrok potrebuje 12 ur spanja, šolar jih mora imeti 11. Pred spanjem naj se otrok temeljito umije ali skoplje. Kopanje opravimo pred večerjo.

Kaj in kdaj bomo konservirali

Ing. Albin Nefima

Maj—junij

mlad grah	rabarbara	jagode
mlado korenje	zelena kosmulja	češnje
šparglji		

Julij

cvetača (karfijola)	borovnice	kosmulje
fižol v stročju	maline	breskve
koleraba	ribez	murve
bob	marelice	višnje
paradižniki		

Avgust

grah	paradižniki	ribez
paprika	zelje	mirabele
kumare	marelice	ringlo
korenje	borovnice	kosmulje
rdeče zelje	maline	slive
kolerabe	robidnice	breskve
gobe		

September

cvetača	jabolka	mirabele
paprika	hruške	slive
pesa	breskve	brusnice
gobe	šipek	grozdje
rdeče zelje	bezgove jagode	kutina
buče		

Oktober

kumare	zrell paradižniki	slive
rdeče zelje	buče	brusnice
zelje	jabolka	trnulje
repa	hruške	kutina
pesa	šipek	jerebika
zeleni paradižniki	bezgove jagode	grozdje

November

pesa	buče	trnulje
paradižniki	jabolka	kutina
zelje	hruške	jerebika

Shranjevanje živil

Ing. Albin Neřima

Izredne razmere nas silijo, da vsako živilo pravilno hranimo, s čimer se obvarujemo nepopravljive škode.

Moka. Najboljša shramba za moko je lesena skrinja, ki ima zgoraj majhno odprtino za zračenje. Moko hranimo na suhem, zračnem in po možnosti temnem prostoru. Večkrat jo je treba premešati ali presejati, da se prezrači. Če je moka izpostavljena mrazu, se zmanjša pecivnost. Krušna moka je manj trpežna kot bela. Je pa uporabna, četudi je malo kislá. Najokusnejši kruh iz take moke je, če ga zamesimo s kislim testom, ki smo ga prihranili od prejšnje peke.

Stara koruzna moka dobi žarek, pekoč okus in zaradi tega marsikomu ne tekne. Koruzne stroke moramo hraniti na suhem prostoru. Večkrat jih je treba preložiti. Najbolje se osuše, če prosto vise.

Riž, zdrob in druge mlevske izdelke najbolje ohranimo v platnenih vrećicah, da ima zrak dostop. V rižu se radi zaréde črvički, zdrob dobi zatohel okus in še sprime v kepice, če ga ne prezračimo.

Sladkor zahteva suh prostor. Primerni so leseni zabojčki. V shrambi, kjer je sladkor, ne smemo imeti močno dišéčih živil, ker se rad navzame duha. Isto velja za shranjevanje moke in testenin.

Sol hranimo v manjših lesenih zabojčkih na toplem, suhem prostoru. Na štedilniku se prav lepo posuši. Ker se navzame vlage iz zraka, premoči papirnate vrećice.

Za kavo in čaj so najprimernejše razne pločevinaste, lesene ali steklene posode, ki se tesno zapirajo, da se ne izgubi prijeten vonj. Hranimo ju na suhem.

Domače čaje sušimo poleti v senci, ali na topli, a ne prevroči krušni peči. Med sušenjem jih večkrat obrnemo, da ne prično gniti. Čim hitreje se posuše, tem več zdravilnih snovi obdrže v sebi. Cvetje in plodove hranimo, kakršni so, liste pa razrežemo po dolgem, tako da so 24 mm široki in 2—4 cm dolgi. Stebla in korenike razrežemo na majhne kocke po pol cm³. Posušene in razrezane čaje hranimo v škatlah iz lepenke ali pločevine, najbolje pa v steklenih kozarcih s pokrovom. Ne pozabimo na napise!

Olje ne sme priti v dotiko z zrakom, ker bi postalo žarko, zato ga hranimo v neprodušno zaprtih pločevinastih

škatlah, sodčkah in temnih steklenicah, ki se hermetično zapirajo kot pivske steklenice, v hladni kleti ali shrambi.

Mast hranimo v emajliranih posodah, ki morajo imeti luknjice za zračenje. Tesno zaprta mast dobi okus po zahtolem, poleti pa postane žarka.

Surovo maslo obdržimo najdalje užitno, če ga prekuhamo v maslo. Pri topljenju je treba odstraniti tropine in pustiti v maslu čim manj vode. Hranimo ga v pološčenih posodah in na hladnem.

Prekajeno meso se lepo ohrani na zračnih podstrešjih v posebnih omaricah ali zabožčkih, ki imajo stranice iz goste žične mreže, pa le v zimskem času, preko poletja ga hranimo tesno naloženega v zabojih med bukovim pepelom. Zaboje z mesom je treba hraniti na hladnem prostoru, najbolje v kleti, pa tudi v pečeh, ki jim pustimo zaradi prepriha vratca odprta.

Primerna shramba za **krompir** so od tal dvignjena lesena tla. V pretopli kleti postane krompir zelen in začne kaliti, v prehladni zmrzne in postane sladek. Zmrznjen krompir se hitro pokvari in začne gniti. Kadar je toplota pod ničlo, moramo krompir skrbno pokrivati z vrečami. Pri toplini nad ničlo ga odkrijemo, da se prezračí. Če dobimo moker krompir, ga obvarujemo pred gnitjem s tem, da ga potresemo z apnom, ki vsrka vlago. Pred uporabo pa ga moramo oprati.

Postane in pogrete jedi

Skoraj vsaka jed je najokusnejša in najbolj zdrava, če jo uživamo, brž ko je skuhana. Ako je treba varčevati s kurivom, bo marsikdo skuhal večerjo hkrati s kosilom. Tudi ostanki obeda so uporabni za večerjo. Napačno pa ravnaajo tiste gospodinje, ki postavljajo ostanke jedi v pečico, kjer stoje celo popoldne do večera. Taka jed ne izgubi samo okusa, ampak se zaradi enakomerne toplote začne razkrajati. Pri tem se razvijajo posebne snovi, ki so zdravju škodljive. Človek, ki užije tako jed, lahko dobi črevesni ali želodčni katar, ki je zelo neprijeten. Strupenih snovi s ponovnim kuhanjem ne uničimo.

Da ostane jed okusna in zdrava, ravnajmo takole:

Brž ko je kuhana, a ne razkuhana, jo predenimo v drugo, popolnoma nepoškodovano posodo. Najbolj priporočljiva je

porcelanasta, steklena ali lončena posoda. V takih posodah jed nikdar ne izgubi pravega okusa in ne spremeni barve. V kovinastih, predvsem železnih, bakrenih, medenih in kositrnih posodah pa se veže kovina s kislinami, ki so skoraj v vseh jedeh. Kompoti in omake počrne. Dobe pa tudi neprijeten okus in so zdravju škodljive.

Jed čim hitreje ohladimo in jo šele nato pokrijemo ter shranimo na hladnem. Pred uporabo jo prevremo, toda prav na kratko in le toliko, kolikor je mislimo dati na mizo.

Poleti je treba jed uporabiti še isti ali vsaj naslednji dan. V hladni, suhi zimi pa ostane jed nespremenjena, okusna in zdrava 2—3 dni. Pozimi moramo paziti, da jed ne zmrzne, kar bi pokvarilo okus.

Drobiž

Kadar jedi manjka masti, izboljšamo njen okus s čebulo. Krompirjeva, paradižnikova, kumarična solata je, četudi bolj slabo zabeljena z oljem, prav dobra, če ji primešamo sesekljane čebule in zelenega peteršilja. Pri pomanjkanju masti in olja izboljšajo gospodinje juhe (fižolovo, krompirjevo, zeljnato) s tem, da pridajo več čebule, česna in drugih dišav (majeron, šetraj, kumina).

Krompirjevi olupki so v gospodinjstvu zelo uporabni. Najbolj jih rabimo za kurjo pičo. — Posodo, kjer se je kuhalo kako barvilo, osnažimo, če v njej prekuhamo krompirjeve olupke, prav tako z lahkoto odstranimo prižgano plast iz loncev. Lošč pri tem prav nič ne trpi, medtem ko je nasilno strganje loncev zelo varno. — Voda iz prekuhanih olupkov je izvrstna za umivanje steklenih predmetov, šip, lončenih peči, pečnic pri štedilniku. — Voda kuhanega krompirja odstrani madeže na jedilnem priboru in volni. — Z vodo, v kateri se je kahal olupljen krompir, izboljšamo marsikako prikuho.

Koruzna moka (zdrob) se ne pokvari, ako ji prideneš v vrečo tenko železno palico.

Kislo ali grenko in tudi drugo moko popraviš, če jo streseš na prt in postaviš za nekaj (10 do 15) ur na sonce. Sonce in zrak vzameta grenkobo in kislino. Če mesiš kruh iz take moke, mu primešaj nekaj toplih, kuhanih krompirjev.

Pomarančna koža je dobro sredstvo za usnje. Z notranjo stranjo kože obribaj čevelj, pa bo kot nov.

Vrednost hranil

B. N.

Kakor imajo drva, premog in druge snovi svojo kurilno vrednost, tako jo imajo tudi naša živila. V telesu se hrana kemično pretvarja kakor pri zgorevanju na ognjišču. Razlika je le ta, da zgoreva hrana v našem telesu brez plamena. Hranila razvijajo v telesu isto količino toplote, kakor bi jo razvijala na ognjišču, če bi jih sežgali.

Toploto, ki jo uporabljamo v gospodarstvu ali gospodinjstvu, merimo s posebnimi aparati. Merilo za toploto je kalorija.

Kalorija je množina toplote, ki segreje liter vode za 10°C. Če zgori 1 kg bukovih drv, dá 4.000 do 5.000 kalorij, 1 kg rjavega premoga 2.000 do 7.000 kalorij.

Z natančnim raziskovanjem so določili učenjaki toplotno vrednost vseh živil. Toplotni vrednosti pa ustreza **hranilna vrednost**, oziroma **izdatnost** posamezne jedi. Čim več kalorij odda živilo pri izgorevanju, tem redilnejše je. Pričujoča tabela nam kaže, koliko kalorij razvija 1 kg raznih živil.

	Kalorij		Kalorij
svinjska mast	9.200	mandeljni	6.000
surovo maslo	7.900	orehi	5.900
prek. svinjsko meso	5.000	sladkor	3.900
masno surovo svinjsko meso	4.450	kor. moka in zdrob	3.650
leča	3.410	ječmenček	3.600
suh fižol, suh grah	2.950	pšen. in ajdova moka	3.550
mehki sir (skuta)	2.800	prepečenec	3.550
kranjske klobase	2.200	riževa moka	3.400
smetana z 20% tolšče	2.200	testenine	3.350
prvovrstna govedina brez kosti	1.850	med	3.200
jajca	1.650	bel kruh	2.700
pečen krompir z lup.	1.000	jab. in hrušk. krahji	2.650
mleko	950	posušene češplje	2.100
kuhan krompir	800	koruzni kruh	2.050
zelen grah	750	presne češplje in češnje	700
koleraba in korenje	450	kosmulje	650
fižol v stročju	350	pomaranče in brusnice	550
cvetača in ohrov	250	hruške, jabolka in borovnice	500

Nekaj gospodinjskih nasvetov za sedanje dni

Nadomestek mleka. Vmešaj 2 kavini žlički mlečnega prahu s pol kavine žličke krompirjeve ali riževe moke in toliko vrele vode, kolikor je potrebno, da dobiš gladko mešanje. To vmešaj v $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{4}$ litra vrele vode in kuhaj še dobro minuto, nakar ga uporablaj kakor mleko. Za kavo je prav okusno.

Nadomestek olja. Vlij v lonec 1 liter kisa in $\frac{1}{2}$ litra vode, prideni 15 dkg gorčice, 15 dkg paradižnikove mezge, $\frac{1}{8}$ kg očiščenih in prav drobno zrezanih oliv, $\frac{1}{8}$ litra olja, 1 žličko soli in 1 zavitek Amisana (dobiš ga v drogerijah in specerijskih trgovinah). To vse dobro zmešaj in pusti, da 2 minuti vre. Nato nalij v steklenico. Pred vsakokratno uporabo steklenico nekoliko stresl ali pa se ravnaj po navodilu, ki je na zavitku Amisana.

Jajca kot nadomestek olja. Jajčni rumenjaki vsebuje precej olja. Zmešan s kisom napravi zelo okusno solato. Prav tako vsebujejo nekoliko olja drobnjak, česnovi in čebulovi listji.

Žaltavo olje. Stresi v 1 liter olja žlico ogljenega prahu, premešaj in precedi skozi flanelasto krpo. Olje se obdrži najbolje v glinastih vrčih, zavezanih z mehurjem. Tako ostane dobro več let. Če ga hraniš v steklenicah, jih moraš dobro zamašiti in zapečatiti.

Pri cvrenju hraniš z mastjo, če ji prideneš žlico kisa.

Guljaž brez masti. Zreži na majhne kocke $\frac{1}{4}$ kg govejega mesa, ga stresl v lonec, prideni žlico drobno zrezane čebule in pol litra vode ter kuhaj do mehkega. Zarumeni v ponvi veliko žlico moke, prideni velik ščep paprike in stresl v to prežganje kuhano meso z vodo vred. Osoli in kuhaj vse skupaj 20—30 minut.

Ječmen s kislom repo ali kislim zeljem brez masti. Četrta litra namočenega, prevretega in odcejenega ječmena kuhaj v 1 litru vode, na pol kuhanemu prideni $\frac{1}{4}$ kg zelja ali repe, osoli in kuhaj vse skupaj do mehkega.

Fižolova solata brez olja. Kuhani fižol odcedi, stresl v skledo, prideni strok strtega česna in čebule ter zreži nanj slanika ali sardelo.

Rižev zdrob s sadjem (brez maščobe). Skuhaj riž na vodi do mehkega (med kuho ga nekoliko osoli), primešaj nekaj žlic sadne mezge in jed je pripravljena.

O krompirju. Da se krompir enakomerno skuha, moramo vzeti sadeže iste vrste in po možnosti tudi iste debelosti.

Krompir je najboljši, če ga skuhaš tik pred uporabo.

Ako hočeš, da se krompir hitro speče, ga prej 10 minut kuhaj v zavreli slani vodi.

Vitamini še vedno ostanejo v olupljenem krompirju, če ga kuhaš najprej četrť ure v lupinah, ga šele nato olupiš in uporabljaš kakor surovega.

Slab okus krompirja zboljšaš na tale način: krompir operi in pristavi z mrzlo vodo. Ko zavre, odlij vodo in na novo zalij z mrzlo, osoli, prideni nekoliko kumine in strok česna ter kuhaj do mehkega.

Kadar krompir zmrzne ali pozebe, postane voden, sladek in rad gnije. Sladek krompir ni primeren za uživanje. Razsladimo ga, če ga hranimo 8 dni v prostoru, kjer je toplota 15—18° C.

Drobni krompir v zeljnici. Če ti ostane zeljnica, jo zlij v široko kozo in dèni na ognjišče. Ko zavre, ji prideni droben, v lupinah na pol kuhan in nato olupljen krompir, osoli in kuhaj do mehkega. Kuhani krompir stresi v skledo z nekoliko zeljnice in ga postavi kot samostojno jed na mizo. Tako porabiš droben krompir in zeljnico ter prihraniš mast. Prav tako napraviš krompir z repnico. Seveda pa lahko skuhaš na pr. tudi pest zelja v enem litru vode in, ko se je zelje pol ure kuhalo, prideni krompir.

Jabolka ne počrne, ko jih lupiš, če jih polagaš v mrzlo vodo, ki si ji primešala nekaj kapljic limonovega soka. Na listke zrezana jabolka pa dèni v porcelanasto skledo in jih pokrij.

Jabolka se ohranijo do spomladi, če jih naložiš v pesek, ki je bil dobro presušen, tako da se ne dotikajo med seboj, in zaboj dobro pokriješ. V mokrem pesku pa se ne drže.

Zmrzla jabolka položi v lončeno posodo, zalij z mrzlo vodo in prideni nekoliko soli. Po preteku nekaj ur izvleče voda led. Jabolka obriši, izdrgni in hrani na suhem, hladnem prostoru. Surova niso več okusna, kuhana pa dajo dobro čežano ali mezgo.

Zmrzlo čebulo še lahko porabiš, samo prekladati je ne smeš. Spravljati moraš čebulo obešeno in na hladnem in zračnem prostoru.

Trdo meso se zmehča, če vliješ v juho žlico ruma. Ali pa ga zdrgni, preden ga pristaviš kuhat, z limonovim sokom.

Krava je lahko povsem zdrava, a vendar okuži mleko z najrazličnejšimi klicami, če je nesnažna. Posebno vime in najbližja okolica morata biti čista, vsaj med molžo. Klice, ki mleko kvarijo, so predvsem razne kislinske in siriščne bakterije. Kislinske bakterije mleko skisajo, siriščne bakterije ga sesirijo, čeprav ni kislo.

Takoj po kuhanju je treba mleko ohladiti in šele dobro shlajeno shraniti na hladnem in zračnem prostoru.

Da se mleko ne pripali, poplakni lonec vedno z mrzlo vodo, preden daš mleko vanj.

Kave je več, če ji pri žganju dodaš nekaj koščkov posušenega črnega kruha. Tudi iz samega žganega kruha skuhaš lahko kavo.

Iz 1 kilograma pšenične ali ržene moke spečemo 1.3 kg kruha.

Znaki zdravega mesa

1. Srce je čvrsto, gosto, lepo krvavordeče.

2. Pljuča so lahka kakor goba, lepa, bledordeča ter brez izrastkov in čirov.

3. Jetra so krvavordeča, čvrsta; pri otipavanju zdravih jeter ne začutimo čirov. Žolčni mehur ne sme biti pretirano velik.

4. Vranica je modrikasta. Ne sme biti nabrekla, niti temnorjava, ampak čvrsta; ne sme imeti mehurjev.

5. Na želodcu in črevesju ne sme biti rdečih, modrih ali črnkastih madežev.

6. Na jeziku ne sme biti mehurjev in brazgotin.

7. Ledvice so rdeče in se svetlikajo; na njih ne sme biti vodenih gnojnih mehurjev ali tvorov.

8. Dobro goveje meso spoznamo po temnordeči barvi ter rumenkastobeli in trdi maščobi. Če ga otipljemo, je prst malo vlažen.

Maščoba zdravih notranjih organov je trda in lojasta. a nikdar vlažna, bolne živali imajo mehko in vodeno maščobo. Dobro meso se pri kuhanju nikoli preveč ne skrči in ne izgubi na teži.

Zdravo meso ima komaj zaznaven in prijeten duh. Bolno meso neprijetno diši po plesnobi ali gnoju. Če ga režemo, ima često duh po zdravilih.

Koledar v novi obliki in novi obleki

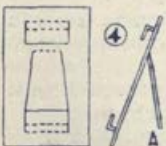
①

②

③

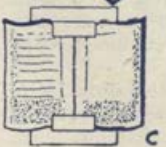
④

A

B

C

Družba sv. Mohorja je dala letos Koledarju novo obleko, ki bo gotovo vsakomur všeč. Dala pa mu je tudi novo obliko, in to iz tehtnih razlogov!

Koledar naj bi bil res samo koledar, to je knjiga, ki jo imaš vedno pri sebi — na mizi, na steni, na polici, v žepu ali kjer koli (glej risbe) — in ki ti ve odgovoriti na vse, kar vsak dan potrebuješ. Knjiga velike oblike pa v ta namen nikakor ni primerna. Zato smo prepričani, da bo tak priročen Koledar vsem zelo dobrodošel, za vse nepogrešljiv in da bo mogel celo nadomestiti množino drugih koledarjev.

Prejšnji Koledarji so bili koledarji in hkrati zborniki leposlovnih in gospodarskih člankov. Njih usoda je bila ta, da smo jih dajali kar med knjige na polico v knjižnico in za vsakdanjo porabo kupovali druge koledarje; če pa je že ostal na polici za zapiske, ga nismo brali ali ga vsaj vsi člani družine niso dobili po mili volji v roke. Zato je odbor Družbe leposlovni del ločil od Koledarja in dal posebej Slovensko berilo, pri Koledarju pa je žrtvoval tudi dosedanjo običajno obliko, da bi dosegel čim večjo praktično uporabnost. Upamo, da smo s to spremembo vsaj veliki večini ustregli.

Seznam poverjeništev in udov Družbe sv. Mohorja za leto 1942

Prva številka pove število letošnjih udov, številka v oklepaju pa lanskih.

Cerknica: Babno polje 9 (8), Begunje pri Cerknici 182 (108), Bloke 62 (52), Cerknica 165 (—), Grahovo 58 (67), Planina pri Rakeku 129 (105), Rakek 63 (72), Stari trg pri Rakeku 145 (145), Sv. Trojica nad Cerknico 14 (13), Sv. Vid nad Cerknico 64 (31), Unec 60 (62). Skupaj 911 (663).

Kočevje: Banjaloka — (11), Fara pri Kostelu 30 (—), Gotenica 8 (3), Kočevje 50 (—), Osilnica — (17), Stara cerkev 16 (15). Skupaj 104 (46).

Leskovec: Kostanjevica — (40), Sv. Križ ob Krki 76 (60), Škocijan pri Mokronogu — (110), št. Jernej 60 (160). Skupaj 136 (370).

Ljubljana: Stolna 126 (134), Sv. Jakob 130 (129), Marijino Oznanjenje 200 (269), Moste 230 (230), Trnovo 280 (243), Uršulinke 10 (10), Sv. Peter 316 (273), Sv. Ciril in Metod 92 (172), Spodnja šiška 196 (252), Rakovnik 22 (23), Vič 210 (278), Ljudska knjižnica 22 (27), Nova založba 34 (55), Splošna bolnišnica 32 (34), Umobolnica 34 (32), Klasična gimnazija 21 (24), železniška direkcija 36 (36), I. moška realna gimnazija 26 (27), II. moška realna gimnazija 5 (5), III. moška realna gimnazija 22 (22), IV. moška realna gimnazija 8 (5), I. ženska realna gimnazija 32 (34), Zavod sv. Stanislava 23 (30), Okrožni urad 23 (21), Tabor — (19), Zadržna gospodarska banka 10 (—), Mohorjeva knjigarna 637 (478). Skupaj 2.767 (3.004).

Ljubljanska okolica: Brezovica 120 (42), Devica Marija v Polju 275 (200), Dobrova 106 (126), Dravljje — (161), Golo 36 (16), Ig 81 (55), Ježica 202 (113), Notranje gorice 33 (22), Polhov gradec 63 (70), Rudnik 38 (—), Sostro 90 (117), Tomišelj 45 (33), Želimlje 52 (30). Skupaj 1.129 (988).

Novo mesto: Bela cerkev 30 (12), Brusnice — (34), Mirna peč 35 (30), Novo mesto 210 (172), Kandija 16 (15), Podgrad 10 (24), Prečna 90 (35), Soteska 34 (36), Stopiče 45 (45), Šmarjeta pri Novem mestu 33 (37), Smihel pri Novem mestu 215 (133), št. Peter pri Novem mestu 62 (81), Toplice pri Novem mestu 75 (60), Uršna sela 14 (19), Vavta vas — (80). Skupaj 869 (813).

Ribnica: Dobropolje 48 (265), Dolenja vas pri Ribnici 37 (32), Draga pri Čabru 6 (6), Gora 49 (9), Grčarice 10 (4).

Loški potok 100 (80), Ribnica 253 (241), Rob 34 (39), So-dražica 80 (71), Struge 67 (63), Sv. Gregor 53 (37), Ško-cijan pri Turjaku 25 (—), Turjak 7 (8), Velike Lašče 123 (60), Velike Poljane 36 (19). Skupaj 928 (934).

Semič: Adlešiči 15 (14), Črnomelj 40 (—), Dragatuš 11 (10), Metlika 128 (47), Podzemelj 30 (16), Preloka 15 (28), Radovica 72 (47), Semič 50 (55), Stari trg pri Kolpi 35 (—), Vinica pri Crnomlju 45 (55). Skupaj 439 (272).

Šmarje: Grosuplje 34 (31), Kopanj 58 (57), Lipoglav 10 (21), Muljava 17 (20), Polica 67 (46), Stična 99 (95), Šmarje 60 (60), št. Jurij pri Grosupljem 30 (38), št. Vid pri Stični 216 (160), Veliki Gaber 90 (60), Višnja gora 100 (105), Zalna 40 (1). Skupaj 821 (694).

Trebnje: Čatež pod Zaplazom — (59), Mirna 115 (50), Mokronog 45 (40), Sv. Križ pri Litiji 97 (72), Škocijan pri Mokronogu 129 (—), št. Lovrenc ob Temenici 75 (54), št. Rupert pri Mokronogu 100 (80), Trebnje 362 (107), Trebelno 76 (35), Tržišče 20 (—). Skupaj 1.020 (497).

Vrhnika: Bevke 23 (26), Borovnica 90 (72), Dolenji Lo-gatec 32 (85), Gorenji Logatec 60 (70), Horjulj 77 (84), Ho-tedršica 35 (—), Podlipa 25 (20), Preserje 40 (38), Rakitna 44 (26), Rovte 79 (91), Sv. Trije Kralji na Vrh 67 (30), št. Jošt nad Vrhniko 68 (50), Vrhnika 212 (250), Zaplana 40 (43). Skupaj 892 (885).

Žužemberk: Ajdovec 40 (36), Ambrus 43 (—), Dobrnič 92 (72), Hinje 15 (12), Krka 17 (16), Sela pri Šumberku 31 (17), Zagradec na Dolenjskem 51 (50), Žužemberk 120 (80), Žvirče 24 (—). Skupaj 433 (283).

Letošnjih udov je 10.449, lani pa jih je bilo v istih po-verjeništvih 9.449.

Mohorjani

priglasite se za prih. leto in olajšajte poverjenikom delo.

Poverjniki

Vse ugodnosti za pridne pomočnike so tudi letos v veljavi. Dvignite število udov v svojem poverjeništvu in ga vsaj do 5. marca 1943 sporočite

Družbi sv. Mohorja v Ljubljani

Miklošičeva ceta 19

Glasnik Družbe sv. Mohorja

Dragi Mohorjani! Število udov tudi letos priča, kako tesno je najstarejša slovenska knjižna založba povezana s slovenskim človekom. Ob tej priložnosti čutimo prijetno dolžnost, da se najlepše zahvalimo vsem sodelavcem in poverjenikom, ki požrtvovalno pomagajo Družbi. Zgodovina ne bo pozabila njihovega nesebičnega dela za ljudsko prosveto.

Družba je storila vse, kar je mogla. Za 15 lir daje štiri knjige na 620 straneh. — Plestenjakov **Mlinar Bogataj** odkriva samopašnega vaškega mogočnjaka. — Sienkiewicz **Quo vadis** bo s svojo neposredno živo silo priklenil bralca, da bo komaj čakal drugega dela, ki bo izšel prihodnje leto. — **Slovensko berilo** je potreben zbornik naše klasične poezije in proze ter očiten dokument naše kulturne moči. Tako knjigo smo že dolgo pogrešali. — **Koledar** je letos samo koledar in bo tudi v prihodnje tak; naj bo vsakdanji priročnik.

Ob pregledu tako lepega daru Družbi ni težavno prositi svoje ude, naj jo tudi v bodoče tako zvesto podpro. Čim več bo udov, tem več in tem lepših knjig bodo dobili! Zaradi splošne podražitve je Družba prisiljena povišati udnino na 20 lir, a je prepričana, da je ta udnina za tri lepe knjige — večernice, koledar in drugi del letošnje povesti — tako nizka, da ne bo nikogar prestrašila in odbila.

Letos je Družba posvetila veliko skrbí **Cvetju iz domačih in tujih logov**, ki je tako znamenita knjižna zbirka, da bi jo morala naročiti vsaka slovenska družina. Doslej je izšlo 17 zvezkov. Še prav posebej opozarjamo na téle: Erjavc-Logar, **Hudo brezno**, broš. 5.—, vez. 10.—; Stritar-Koblar, **Izbor mladinskih spisov**, broš. 10.—, vez. 15.—; Homer-Sovrè, **Iliada**, broš. 17.50, vez. 25.—. Naročite se na to zbirko in omogočite redno izhajanje zvezkov, ki so že pripravljeni. Kdor se zaveže, da bo stalno kupoval Cvetje, ima 25 odstotkov popusta.

Remčeva je napisala zelo potrebno **Domačo kuho**, broš. 16.—, vez. 24.—, po kateri so gospodinje že dolgo povpraševale. V njej so recepti nalašč za današnji čas. — V drugi izdaji pa so izšla Fajdigova **Pisma o trpljenju**, broš. 6.—, vez. 12.—, iz katerih spoznamo vso vrednost, neprecenjljivi blagoslov in potrebnost trpljenja. — Tudi **Družinsko knjižico**, broš. 2.50, imamo še v zalogi.

Vse poverjenike in ude prosimo, da se pridno oglašajo v naši **Mohorjevi knjigarni** v Ljubljani na Miklošičevi c. 19, kjer bodo dobili o vsem delu še podrobnejša pojasnila.

KAZALO

Koledarski del

Kraljevska rodovina — Državni in civilni prazniki	3
Koledarski podatki	4
Vremenski ključ	6
Večni koledar	7
Kalendarij	8

Splošni del

Velike besede	56
Zavetniki v sili	58
Stanovski zavetniki	59
življenje s knjigo	60
Prva pomoč v nezgodah in boleznih	63
Domača lekarna	67
Zdravilne rastline	68
Razne mere in uteži	73

Gospodarski del

Takse in pristojbine	77
Davki	81
Prometna znamenja	82
Varčujmo s kurivom	84
Kako zračunam obresti	85
Prostornina okroglega lesa	86
Brejost domačih živali	87
Kaj in koliko pojemo	88

Gospodinjski del

Otrokov dan (Jelica Kuret)	89
Kaj in kdaj bomo konservirali (Ing. Albin Nežima)	92
Shranjevanje živil (Ing. Albin Nežima)	93
Postane in pogrete jedi	94
Drobiž	95
Vrednost hranil (B. N.)	96
Nekaj gospodinjških nasvetov za sedanje dni	97
Znaki zdravega mesa	99
Koledar v novi obliki in novi obleki	100
Seznam poverjeništev in udov Družbe sv. Mohorja	101
Glasnik Družbe sv. Mohorja	103

Poštne pristojbine

Predmet	Tuzemstvo		Predmet	Tu- zem- stvo
	v kraju	med- kra- jevno		
Pisma in zalepke za vsakih 15 g ali del te teže			Paketi (promet s preko 10 kg omejen na Ljubljansko pokrajino):	
za Nemčijo za prvih 20 g Lir 1.—	0-25	0-50	do 1 kg	2-50
za Nemčijo za vsakih nad. 20 g Lir 0.60			od 1 kg do 3 kg	5—
Dopisnice	0-15	0-30	od 3 kg do 5 kg	7-50
za Nemčijo Lir 0.50			od 5 kg do 10 kg	12-50
Razglednice samo s podpisom in datumom	0-10	0-10	od 10 kg do 15 kg	16—
z največ 5 besedami vljudnosti	0-15	0-20	od 15 kg do 20 kg	18—
s sporočili	0-15	0-30	od 20 kg do 25 kg	20—
Posetnice z največ pet besedami vljudnosti	0-20	0-20	Založbe in knjigarne pa imajo posebno nižjo tarifo.	
Naznanila o rojstvu, poroki, smrti itd. tiskana	0-15	0-15	Paketi s svežim sadjem in paketi društva Rdečega križa (posebna služba v Ljubljanski pokrajini):	
Trgovski računi	0-25	0-25	do 6 kg	1-90
Rokopis za prvih 200 g za vsakih nadaljnjih 50 g		0-60	od 6 kg do 9 kg	3-05
Mali paketi za prvih 200 g		1-20	od 9 kg do 12 kg	3-80
za vsakih nadaljnjih 50 g		0-30	Poštne nakaznice:	
Za inozemstvo niso dovoljeni			do 25 lir	0-40
Vzorec brez vrednosti za prvih 100 g	0-35		od 25 lir do 50 lir	0-80
za nadaljnjih 50 g	0-15		od 50 lir do 100 lir	1-20
Ekspresna razen navadne pristojbine		1-25	od 100 lir do 200 lir	2—
Priporočna razen navadne pristojbine, za zaprte pošiljke		1-25	za vsakih nadaljnjih 100 lir ali njihov del do 3000 lir	0-50
za odprte pošiljke		0-60	od 3000—5000 lir za vsakih 500 lir še	1—
Poštne ležee pošiljke razen navadne prist.	0-15		Brzobjavne nakaznice razen te tarife še brzobjavna pristojbina	0-50
Tiskovine za vsakih 50 g ali del te teže	0-10		v Kraljevino	3-10
(Za uprave listov in revij posebna tarifa)			Izplačilno obvestilo	0-50
			Čekovne položnice:	
			do 50 lir	0-15
			od 50 lir do 100 lir	0-20
			od 100 lir do 500 lir	0-40
			od 500 lir do 1000 lir	0-60
			od 1000 lir do 5000 lir	1—
			od 5000 lir do 10000 lir	2—